

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884. Första Kammaren. N:o 35.

Onsdagen den 30 April e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Anmälades och bordlades Lag-Utskottets nedannämnda utlåtanden och memorial:

N:o 57, i anledning af väckt motion om upphäfvande af nu befintliga familjefideikomiss i fast egendom;

N:o 58, i anledning af väckt motion angående ändring i gällande stadganden rörande förlust af medborgerligt förtroende; och

N:o 59, i anledning af återremiss från Första Kammaren af Utskottets utlåtande N:o 43, öfver väckt motion med förslag till lag om afveckling medelst administration af gåldbunden köpmans bo.

Föredrogs å nyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 22 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 8, angående silfverskiljemyntets legering m. m. *Ang. silfvermyntets legering m. m.*

Herr Wærn, Carl Fredrik: Jag får anhålla, att det nu föredragna betänkandet måtte i sin helhet uppläsas.

Utlåtandet blef härefter i sin helhet uppläst.

Herr Spånberg: Vid justering inom Utskottet af detta skrifvelseförslag gjorde jag den anmärkning, att det kunde missförstås. Då jag var ense med Utskottets öfriga ledamöter om sjelfva saken, ansåg jag det icke vara af den vigt, att jag borde reservera mig deremot, men då jag talat vid ett par af Kammarens ledamöter och funnit, att precis samma anmärkning, som jag gjort, gillades af dem, har jag ansett det vara min skyldighet att meddela Kammaren densamma.

Enligt min uppfattning var det ingalunda Utskottets mening, att höjande af silfverhalten i siljemynten skulle ske ensamt i

Ang. silfver-
myntets
legering m. m.
(Forts.)

Sverige, utan på samma gång äfven i Danmark och Norge. Nu har Utskottet i senare delen af punkten begärt omarbetning af konventionen i den rigtning, att endast guldmynnten skulle gälla såsom lagligt betalningsmedel, utan afseende å preglingsorten. Då detta står i samma punkt, kan det lätt fattas så, att vi skulle önska konventionen ändrad, så att vi ensamt kunde och borde höja halten i våra silfverskiljemynt. Detta skulle vara skadligt för vårt land. Jag har endast velat göra denna anmärkning; för öfrigt öfverlemnar jag sjelfva försvaret af utlåtandet åt motionären.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Det är åtskilligt i motionen, som dels skulle upphäfva och dels förändra hvad jag anser vara ganska väsentligt i myntkonventionen, och dels skulle förändringen också enligt min uppfattning medföra andra olägenheter. Jag skall nu endast tala om motionärens förslag att öka silfverhalten i vårt nuvarande silfvermynt. Han grundar detta förslag först och främst på det förhållande, som han säger hafva inträffat, att nemligen det silfverpris på världsmarknaden, som var gällande, när de nu i kraft varande bestämmelserna vidtogos, har fallit, och på ett annat ställe säger han, att det värsta är, att dessa bestämmelser voro beslutade före det betydliga prisfall på silfver, som har inträffat. Det är således på den premissen, som han i första rummet grundat sitt förslag, men jag tillstår, att det för mig är obegripligt, hvad denna premis har med den saken att göra. Jag deltog ganska mycket i de förhandlingar, som föregingo konventionen, och ingalunda var det silfrets dåvarande värde som på något sätt var det bestämmande för den legering som antogs. Kongl. Maj:t tillsatte, innan myntfrågan förekom hos Kongl. Maj:t till behandling, en komité, och denna komité tog äfven i betraktande silfvermyntets halt och yttrade sig derom: "Hvad silfvermyntets halt beträffar, hafva komiterade ansett vår hittills använda legering af 750 delar fint silfver och 250 delar koppar vara tjenligare legering än den för samma ändamål af Frankrike med flera land begagnade af 835 delar fint silfvar och 165 delar koppar, emedan den förra myntmetallen, såsom betydligt hårdare, bättre kan motstå nötning och således gör mynten varaktigare och förlänger deras omloppstid." Detta var myntkomiténs åsigt. Den ville således icke gå in på 835 tusendelar, utan ville hafva 750 tusendedelar, därför att detta ansågs bättre och lämpligare såsom myntlegering. Det torde väl också för en hvar, som närmare har tänkt på saken, vara klart, att sedan silfret har blifvit skiljemynt, sedan det alldeles icke hvarken har eller får hafva samma värde som guldmyntet utan endast är ett skiljemynt, bör legeringens halt likasom den quantitet silfver, som man inlägger i myntet, med ett ord de båda faktorer, som bestämma dess värde, vara sådana, som för praktiska ändamål är lämpligt. Och hvilka äro dessa praktiska ändamål? Jo, å ena sidan det, som myntkomitén har anmärkt eller att man skall hafva en sådan legering, att det blir en god myntmetall, som icke slites för lätt, och å andra sidan, att man, för

att allmänheten skall kunna utöfva någon kontroll öfver att silfvermyntet är äkta, icke bör tillsätta mera koppar, än att det bibehåller den klang för örat, genom hvilken man kan höra att myntet är äkta, men förr än detta betänkande inkom, har jag aldrig hört, att priset har med saken det ringaste att göra, och jag hemställer till herrarne hvad den komité af sakkunnige män, som ansågo 835 tusendelar silfver vara för mycket, skulle sagt om den skolat yttra sig om 900 tusendelar, som motionären och Utskottet nu förordat. Jag tillåter mig tro, att premissen har tillkommit för konklusionens skull. Låtom oss nu emellertid se till, hvarpå motionären och Utskottet stödja sitt argument, att om silfverpriset faller i värde, så bör detta föranleda till en olika legering. Jo, det heter, att förändringen är nödvändig, därför att "om silfverskiljemyntets *undervärde*, eller skillnaden mellan metallvärdet och pregelvärdet, skulle blifva allt för stort, uppmuntrar detta till förfalskning eller olofflig tillverkning". Hvad då först förfalskningen angår, vet jag verkligen icke, huru silfvermyntets större eller mindre silfverhalt kan gifva anledning dertill eller uppväcka större eller mindre benägenhet att förfalska. Ty den, som är i behof af penningar och hvars samvete icke hindrar honom samt som derjemte har nödiga redskap och medel att göra en förfalskning, han vill, om han t. ex. förfalskar tvåkronestycken, hafva tvåkronor och det för så liten kostnad som möjligt, men att det för honom skulle ligga ett starkare eller svagare motiv till förfalskning deri, att den äkta tvåkronan innehåller en större eller mindre quantitet silfver, det tillstår jag att jag icke kan tatta.

Sedan kommer den oloffliga tillverkningen. Ja, hvad den saken angår, så tillstår jag, att jag kunde tänka mig, att, om det verkligen lönade sig att göra efter myntet, det kunde ligga en större frestelse deri, att man kunde göra så mycket större vinst på den saken; men den oloffliga tillverkningen, d. v. s. att den enskilde gör ett fullgodt mynt för att förtjena på samma differens som staten har, förutsätter att han drifver tillverkningen i mycket stor skala för att den skall kunna blifva vinstbringande samt att han kan göra det utan att det blir upptäckt, men hittills har något sådant icke inträffat, och jag tror icke heller det finnes något skäl att antaga, att det hädanefter kommer att inträffa. Om jag emellertid nu lemnar åsido mina motiv, så anser jag att det hör till utredningen att litet undersöka, om detta på ringaste sätt har i verkligheten inträffat. Det utdelades häromdagen den berättelse, som från Justitiedepartementet ärligen afgifves rörande rättsväsendet i landet. I denna står upptaget huru många förbrytelser af särskilda slag som blifvit begångna och för förfalskning af mynt och sedlar var det tillsammans endast åtta stycken fall för år 1882. Jag tog då reda på samma berättelse för 1873 och äfven den visade siffran åtta. Således har erfarenheten i Sverige icke gifvit det ringaste stöd för motionärens förmenande, att det häri skulle ligga en så stark frestelse.

Jag tänkte vidare se efter, huru förhållandet var i utlandet.

Ang. silfver-
myntets
legering m.m.
(Forts.)

*Ang. silfver-
myntets
legering m. m.*
(Forts.)

I det afseendet lemnar motionen en allmän uppgift angående förhållandet i åtskilliga länder, hvaraf framgår, att i England innehåller silfvermyntet 925 tusendelar silfver, i Nederländerna 945 tusendelar, i Tyskland 900 tusendelar o. s. v. Med bortseende från några mindre mynt i Österrike tyckes det som om vi i allmänhet skulle hafva en låg legering, då vi hafva 800 tusendelar. Men, mine herrar, det är två saker som göra ett mynts värde, nemligen dels legeringen och dels huru mycket silfver man lägger in i myntet. Nu är förhållandet, att England med sin högre legering af 925 tusendelar lägger så litet silfver i sitt mynt, att, under det att t. ex. vårt enkronestycke är med afseende på silfverhalten värdt 80 öre, således 20 % under pregelvärdet, så är det engelska skiljemyntet värdt 32 % under pregelvärdet, d. v. s. dess undervärde är mera än halfannan gång större än vårt mynts, och ändå har England icke funnit skäl att ändra detta eller kommit underfund med att denna nedsättning af silfvervärdet har gifvit anledning till mera förfalskning.

Jag tror således, att hela motiveringen i detta afseende är utan något slags tillämpning.

Det andra skälet är, att förändringen skulle vara önskvärd därför, "att alla myntstycken af lägre silfverhalt snart förlora sin vackra silfverfärg och ega en stor benägenhet att inom få år ådraga sig smuts. Detta visar sig redan på tioörestyckena af år 1876". Ja, antag, att det nu förhåller sig så med dessa tioörestycken, som endast innehålla 400 tusendelar silfver, så har dock hvarken här blifvit anfördt eller tror jag att någon af herrarne har den ringaste erfarenhet af att så skulle vara förhållandet också med de silfvermynt, som innehålla 800 tusendelar.

Besynnerligt skulle det också vara, om icke uppmärksamheten hade blifvit fäst derpå, då vårt gamla silfvermynt endast höll 750 tusendelar. Således tror jag icke heller, att det argumentet har någon kraft och betydelse. Huruvida mynt med större halt har en vackrare färg är ju en smaksak, och jag vill ej bestrida det. Men då beror det på hvad man kan vara villig att betala för en sådan smaksak. Derom har Utskottet icke lemnat den ringaste utredning, oaktadt en sådan hade varit mycket lätt tillgänglig. Jag kan upplysa herrarne, att om vi hade preglat vårt silfver med 900 tusendelar i stället för 800 tusendelar, så skulle den myntquantitet vi hittills utmyntat hafva blifvit omkring 1,700,000 kronor dyrare än hvad den nu är. Noga taget hade tillökningen i pris blifvit 1,668,000 kronor. Och om man nu säger, att vi åtminstone hädanefter böra förfara på detta sätt, så bör man dock veta, att det för detta nöjes skull blir en ökad kostnad för utmyntningen uppgående till omkring 50,000 kronor årligen. Jag hemställer till Herr Talmannen, om detta kan vara något giltigt skäl.

Vidare ifrågasätter dels motionären och dels Utskottet en förändring af 25-örestyckenas diameter. Motionären anser — och det med skäl — att 25-örestyckena och 10-örestyckena äro i afseende på storlek allt för lika hvarandra. Orsaken till detta för-

hållande var, att Norge vid den tiden, då myntkonventionen in-
 gick, hade ett silfvermynt på 12 skilling, och det sades, att detta
 var så brukligt bland allmänheten i Norge, att det ansågs att man
 måste slå ett mynt, som, motsvarande i värde således, skulle blifva
 40 öre. När detta skulle inpassas i skalan, blef dess diameter 20
 millimeter, och då kunde man för 25-örestycket icke sätta måttet
 närmare än till 17 millimeter. Nu säger motionären, att "25-öre-
 styckets diameter kan och bör ökas från 17 till 18½ m. m." Ja,
 det vore bra, om vi hade gjort det genast, men nu är det ej så
 lätt, sedan vi i 10 år haft detta mynt. Skola vi åter börja att
 hafva mynt af samma valör men med något olika storlek, så blir
 följden, att allmänheten icke vet, hvilket som är det rätta, utan
 har misstroende än till det ena och än till det andra, och jag
 tror, att alla teknici skola vara ense med mig derom, att en sådan
 sak låter sig icke göra, utan att man inkallar det gamla myntet
 och sedan blott utsläpper mynt af den större storleken, men detta
 blir åter en så dyr operation, att den, tillsammans med den om-
 myntning, som föreslagits af 10-örena, skulle kosta öfven ½ million,
 och jag hemställer till herrarne, om vi icke kunde använda ½
 million på bättre sätt. Mig förefaller det, som svaret härpå blott
 kunde blifva ett.

Vidare föreslår motionären, att vi skulle uppsäga konventio-
 nen i afseende på *skiljemynt* och blott hafva ett gemensamt *hufvud-
 mynt* med Danmark och Norge, och han klandrar, att vi vid mynt-
 konventionens afslutande icke uppstälde samma bestämmelse, som
 den latinska myntkonventionen antagit, nemligen den föreskriften,
 att hvarje land, som deri ingår, icke får utmynta mer än ett visst
 belopp skiljemynt på hvarje invånare i landet. Men under det
 att vi, så vidt jag kunnat erfara, icke haft någon olägenhet af den
 motsvarande bestämmelse, som vi hafva, nemligen att hvarje land
 är skyldigt att inlösa sitt skiljemynt, och icke äro öfversvämmade
 vare sig af danskt eller norskt skiljemynt, så har den latinska
 unionen deremot haft mycket stora olägenheter af den nämnda
 öfverenskommelsen, i det att skiljemynt från Italien är spridt ända
 upp till Belgien. Vid sådant förhållande synes det mig vara myc-
 ket litet skäl att öfvergifva vår bestämmelse, af hvilken vi icke
 hafva haft någon nackdel, för att taga en annan, som visat sig
 medföra olägenheter. Om vi uppsade myntkonventionen i denna
 del, skulle det här komma en myckenhet danskt och norskt skilje-
 mynt i rörelsen, likasom det gjorde på 1840- och 1850-talet, såsom
 nog herrarne, i synnerhet de som bo i södra Sverige, erinra sig.
 Bland alla skälen för en myntförändring, var också ett af de mest
 verkande just det, att man ville hafva ett slut på denna oreda.
 Då motionären därför anför, att vi hafva erfarenhet af att det
 går för sig att vara utan en sådan bestämmelse, som den nu
 i konventionen omnämnda, medgifver jag, att så är förhållandet,
 men denna erfarenhet är af så sorglig art, att man ingalunda åter
 torde böra utsätta sig därför.

Jag hemställer till herrarne, om det är skäl att Riksdagen
 skrifer till Kongl. Maj:t och begär framläggande af förslag i ett

Ang. silfver-
 myntets
 legering m. m.
 (Forts.)

Ang. silfver-
myntets
legering m. m.
(Forts.)

ämne, som är af den beskaffenhet, att, om Kongl. Maj:t lyssnar till framställningen och inkommer till Riksdagen med ett förslag, grundadt på Riksdagens begäran, det kan hända att detta förslag dels befinner sig medföra olägenheter och dels en kostnad så betydlig som $\frac{1}{2}$ million kronor för ommyntning och 50,000 kronors ökad myntningskostnad om året, utan att någon riktigt kan göra sig reda för hvilka fördelar, som skulle vinnas. Vore det icke då att befara, att Riksdagen skulle afslå Kongl. Maj:ts på grund af Riksdagens egen skrifvelse gjorda framställning? För min del tror jag, att Första Kammaren icke gerna aflåter en skrifvelse, som kunde hafva en sådan påföljd, utan det är bättre att icke göra det.

Skulle det ligga något i hvad motionären har föreslagit, är detta ju icke någon hemlighet för Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet, som är här närvarande. Men en sådan skrifvelse, som här föreslås, vill jag af nyss anförda grunder icke vara med om.

På dessa skäl får jag vördsamt yrka afslag å Utskottets förslag.

Herr Bexell: Jag kan hvarken biträda motionen eller Utskottets förslag. Någon olägenhet har icke visat sig i allmänna rörelsen med det nuvarande skiljemyntet, åtminstone med hänsyn till dess halt. För öfrigt är det säkert, att silfver är en vara, som kan både stiga och falla i värde. Det är visserligen sant, att silfret länge har varit i fallande, men det är icke omöjligt, att det åter kan stiga i världsmarknaden. Hvad skulle då en sådan ändring i silfverlegeringen vara af för värde? För öfrigt vill jag påpeka den risk, som finnes för ett land att hafva silfvermynt, som är starklödigt, nemligen att det lätt kan inträffa något liknande den stora specieexport, som för ett par tiotal af år sedan gick från Stockholm till Köbenhavn, hvarpå vårt land förlorade icke så litet. Möjligt är att en dylik export skulle kunna åter komma till stånd genom ändring af legeringen. Emellertid yrkar jag afslag så väl på motionen som på Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Den förste ärade talaren har med afseende på silfverskiljemyntets legering åberopat den komité, som år 1873 afgaf sitt betänkande, men mot denna komités åsikter finnas mycket mera betydande auktoriteter i de stora kulturländerna, der man gifvit företrädet åt nittioprocents silfverlegering. Hos oss har man visat förkärlek för kopparn, emedan vi före 1873 begagnade sjuttiofem procent silfverhalt, hvilken antogs år 1830, då man fruktade "att göra silfvermyntet allt för godt". Det är besynnerligt, att, då man talar om ett representativt mynt — och något annat än ett representativt mynt är icke detta silfverskiljemynt — så säger man, att man icke vågar gå längre i att taga avance på detta skiljemynt just af det skäl, som af mig uppgifvits, eller att det skulle kunna föranleda till oloflig tillverkning. Visserligen är det sant, att man kan gå längre, — i skilnaden mellan metallvärde och prägelvärde, hvarpå *avancen* beror — när man har silf-

verskiljemynt till obetydligt belopp i jämförelse med utelöpande guldmynt, men när man har silfverskiljemynt i så stora kvantiteter, som vi hafva, då får jag bekänna, att för hvarje *pence*, som silfret faller i pris, uppstår en ökad olägenhet, som visserligen icke *vi* komma att lida af, men som vi kasta på våra efterkommande. Och att ommyntning blir dyrare, i samma mån representativet har ett lägre silfvervärde, är alldeles otvifvelaktigt.

Den ärade talaren har sagt, att det skulle blifva en kostnad af 50,000 kronor om året, om mitt förslag tillämpades. Nej, det blir en minskad inkomst af möjligen detta belopp, men denna minskning blir blott af tillfällig natur, ty inkomsten på skiljeutmyntningen borde alltid reserveras för en blifvande ommyntning. Detta har man dock här försummat att göra, och de tagas in bland extra medel, och på det sättet förfar man, så länge det går, men *sedan* får man en gång kännas vid en stor utgift därför, att man icke har reserverat någon ommyntningsfond, som dock må hända vore den angelägnaste af alla fondbildningar. Det är besynnerligt, att den ärade talaren vill motsätta sig förhöjning af silfverhalten i det lägre skiljemyntet, då vi dock hafva erfarenhet, att det är dåligt och med hvarje år *blir* sämre.

Hvarken i motionen eller i Utskottets förslag är framställd den ringaste fråga om en ommyntning af det silfverskiljemynt, som redan finnes. Tvärt om är det uttryckligen sagdt, att det nya silfverskiljemyntet med högre silfverhalt skulle hafva samma vikt och — med undantag af 25-öresstycket — äfven samma dimensioner, som de nuvarande myntstyckena. Det är således icke fråga om något annat än en förhöjning af silfverhalten, och detta ansåg Utskottet vara riktigt därför, att det vore i allt fall icke meningen att deri hafva någon inkomstkälla, utan meningen vore blott, att det skulle bära sig och tåla sin kostnad, och det gör det ganska säkert med silfverskiljemyntningen med tio procent avance, som förutsattes 1873.

För öfrigt kan det ju mycket väl hända, att silfverpriset ytterligare sjunker, och icke kan det väl vara skäl att låta legeringen vara såsom den är, till dess ett ytterligare prisfall å silfret har inträffat, ty då måste man ju vidtaga en ändå större förändring, än som nu kan vara behöflig.

I afseende på de der 40-öresstyckena, som skulle pregas i Norge, och om hvilka det uppgafs, att de skulle hafva vållat att dimensionen på vårt 25-örestycke blef så olämplig, som den verkligen är, ber jag få upplysa, att händelsen är, att det aldrig preglades något 40-örestycke, och i de siffror, som här blifvit uppgifna af *Utskottet*, icke af motionären, och som blifvit granskade af Myntdirektören för bättre säkerhets skull, och för att Utskottet skulle kunna stå för dem, talas icke heller om, att det myntats några 40-öresstycken i Norge. Om det således icke kan visas, att så skett, så är det ju tydligt och klart, att från den synpunkten finnes intet hinder att höja diametern för 25-öresstyckena samt att höja silfverhalten för de lägre silfverskiljemynten, hvilket ju är af största behof påkalladt.

Ang. silfver-
myntets
legering m. m.
(Forts.)

Ang. silfver-
myntets
legering m. m.
(Forts.)

Hvad nu beträffar myntkonventionen, så är här uppgifvet, att i Danmark hela silfverutmyntningen enligt myntkonventionen intill den 31 December 1883 utgjort en summa af 18,253,909 kronor och i Sverige 14,812,923 kronor. I Danmark finnas nu i rundt tal 2 millioner invånare och i Sverige 4¹/₂ million, d. v. s. förhållandet är såsom 4 till 9. Att Danmark med sin ringa folkmängd har myntat så mycket silfverskiljemynt, är nu ganska märkvärdigt. Jag skall emellertid genast nämna en förklaringsgrund dertill, och den är, att Danmark icke har några femkronesedlar, hvilket gör, att man möjligen har större behof af tvåkronestycken der än i Sverige. Säkert är, att vi här hafva en ganska stor öfversvämmning af danskt silfverskiljemynt särskildt i södra och mellersta Sverige, och hvarje år drabbas statsverket af utgifter för att skjutsa hem danskt silfjemynt. Det oaktadt kan det, när en förändring inträffar, vara möjligt, att vi få behålla det och vidkännas förlusten. När en förändring sist inträffade, var det så kort uppsägningstid för det dåvarande danska silfvermyntet, att det är säkert, att innehafvarne i Sverige måste hafva förlorat ganska mycket, ty det hann aldrig sändas till Danmark för inxelning.

Jag skall be, att den ärade talaren noga läser hvad som här har blifvit föreslaget. Här har alls icke blifvit föreslaget någon uppsägning af konventionen, utan det har blott föreslagits, att Konungen måtte taga under ompröfning "huruvida, med anledning af det starka priset å silfver sedan år 1873, det må befinnas lämpligt vidtaga förändring i bestämmelserna om *silfverskiljemyntets legering*, samt huru vida det må anses lämpligt att söka åstadkomma sådan ändring i myntkonventionen, att af de oförmälda myntsorter endast guldmynten å kronor må gälla såsom lagligt betalningsmedel, utan afseende på preglingsorten". Det vill med andra ord säga, att det alls icke är fråga om någon uppsägning af konventionen, utan man skulle blott bringa saken på tal med dem, med hvilka konventionen är ingången, för att se till, huru vida det vore lämpligt att företaga en sådan hälsosam förändring.

I den motion, som jag tog mig friheten att i ämnet väcka, har jag tydligen uttalat följande: "Att förändringen bör gå i hand hand med de begge öfriga skandinaviska rikena torde af en hvar inses som högeligen önskvärdt". Jag har således icke yttrat ett ord om uppsägning af konventionen, och ingalunda kan ett sådant skrifvelseförslag som detta tydas såsom innebärande en sådan önskan.

Orsaken till att jag har försökt att fästa uppmärksamheten på denna sak, är, att jag, allt sedan myntförändringen vidtogs, med uppmärksamhet har följt denna angelägenhet både här och i främmande länder, och jag tror verkligen, att det är skäl att här vidtaga en förändring innan det blir allt för svårt att vidtaga en sådan. När det för öfrigt icke sättes in fråga något annat än hvad, som kan ske utan någon ökad kostnad — ty såsom sådan får man icke räkna den minskning i de obehöriga inkomsterna, hvilken i följd af priset å silfver kan uppstå, så kan jag icke annat än anse, att framställningen är fullkomligt tidsenlig, och till dess

några andra anmärkningar blifvit gjorda mot Utskottets förslag, än dem Herr Wærn framställt, anhåller jag om bifall till det-samma.

*Ang. silfver-
myntets
legering m. m.
(Forts.)*

Herr Forssell Hans: Både af motionens ord och af det uttalande, vi här hafva hört från motionären sjelf, torde man lätt kunna inhemta, att det väsentligaste i motionen likasom i Utskottets skrivelseförslag ligger i den sista passus, som handlar om en framställning till Kongl. Maj:t, att han måtte vidtaga sådana åtgärder, att myntkonventionen måtte ändras derhän, att endast guldmynnten å kronor må gälla såsom lagligt betalningsmedel utan afseende på preglingsorten; det vill säga, att sådan giltighet icke må tillkomma skiljemynten. Det väsentliga skälet härför träder fram i motionärens tal derom, att Danmark öfversvämmar Sverige med skiljemynt, och således skulle ju åtgärden afse att förekomma detta öfversvämmande genom att minska de danska skiljemyntens omlopp i Sverige. Jag ber att få erinra herrarne derom, att när förhandlingarna fördes om myntkonventionen, det framhölls å ömse sidor såsom något särdeles önskvärdt, att denna myntkonvention, i olikhet med den latinska myntkonventionen, måtte komma att omfatta äfven skiljemyntet; ty, sade man, vi hafva den erfarenheten af det danska skiljemyntet, att det kommer in af sin egen naturliga drift, till följd af samfärdselns behof, och vi hafva svårt att få det härut; det är bättre att få det stäldt under sådana bestämmelser, som skaffar det ett lätt och naturligt aflopp tillbaka till utgångsorten; man fästade vid den tiden både i Sverige och i Norge stor vikt vid detta önskemål. Den som vill göra sig besvär att genomläsa förhandlingarna och särskildt framställningen vid ärendets föredragning i norska regeringen, skall finna bekräftelse på dessa mina ord. Derför inbegrep man också vid konventionsförhandlingarna skiljemyntet under alla de bestämmelser, som träffade guldmynntet. Derför intog man i myntkonventionen bestämmelser om skiljemyntets halt, vikt, dels tillåtna nötning, och regeringarnes invexlingspligt och om rättighet för det ena landets finansförvaltning att skicka sådant mynt till det andra landet tillbaka. Derigenom blef här i Sverige det danska och norska skiljemyntet stäldt under samma bestämmelser som det svenska, så att en hvar eger att få det i offentliga kassor invexladt, och att dessa kassor ega rättighet att sända åter till sitt hemland, det danska skiljemyntet så väl som det norska. Allt detta ansåg man vid den tidpunkten viktigt, och jag tror, att man i gränserna fortfarande bibehåller samma åsikter. Men af allt detta följde äfven, att med lika skyldigheter regeringarna också fingo lika rättigheter för sina skiljemynt, och den lagliga betalningskraft, som tillkommer det svenska skiljemyntet, d. v. s. skyldigheten för enhvar att i betalning mottaga detsamma till belopp af 20 kronor i 2-kronostycken och 1-kronostycken samt i fråga om mindre silfverskiljemynt till 5 kronors belopp, denna betalningskraft, ringa och oskadlig, som den ju är, tillerkändes äfven det danska och norska skiljemyntet.

Ang. silfver-
myntets
legering m. m.
(Forts.)

Skulle man nu efter motionärens enständiga yrkande borttaga denna sista bestämmelse, kunde ett af två fall inträffa. Antingen skulle åtgärden hindra cirkulationen i Sverige af det danska skiljemyntet, och det är ju uttryckligen *detta* och *endast detta*, som den ärade motionären *ösyftar*. Syftet kunde dock lika uppenbart endast på ett sätt vinnas, nemligen derigenom att en hvar, som i Sveriges gränsprowinser, från Skåne till Småland och Västergötland "ända till Sköde" mottagit danskt skiljemynt, blifve orolig och sökte få det från sig; motionärens afsigter förverkligades sålunda endast på det vilkor, att hela gränsbefolkningen underkastade sig obehaget att granska innehållet i sina portmonäer och sökte göra sig af med det danska skiljemyntet. Jag tror dock att, om en sådan nödvändighet inträdde, skulle befolkningen i gränsprowinserna blifva mycket orolig och missnöjd öfver dylika dem af motionären vållade obehag. Om motionären lyckades hejda det danska skiljemyntets *spridning* i Sverige, skulle han med ett ord göra våra gränsprowinser *missbelåtna*.

Det *andra* af de två alternativen är naturligtvis, att cirkulationen af det danska skiljemyntet i Sveriges gränsprowinser, genom den af motionären föreslagna åtgärd *icke* varder förhindrad. Underligt att säga har motionären sjelf förutsatt just denna eventualitet; han vill lugna gränsprowinsernas inbyggare med försäkran, att det danska skiljemyntet nog kommer att kringlöpa lika obehindradt i alla fall, han förordar till och med särskilda åtgärder för att betrygga en sådan cirkulation. Han klagar öfver det danska skiljemyntets spridning, och *för att motverka* densamma förordar han åtgärder, hvilka han i sjelfva motionen erkänner vara ändamålslösa och otillräckliga att förekomma samma spridning, och så slutar han med att anbefalla andra åtgärder, hvilka skulle främja samma spridning. Så mycket kan man här af inhemta, att det mål som motionären *säger* sig vilja vinna genom sitt förslag, det *kan* och *bör icke* vinnas — ens efter hans egen tanke. Hvad vinnas då! *Ingenting* annat, mine herrar, än att få säga en ohöflighet åt Danmark. Riksdagen skulle bedja regeringen att säga åt danska regeringen: vi *antaga*, att ni icke riktigt väl använder detta edert privilegium; vi önska blifva af med edert skiljemynt, och därför är det bäst att komma ifrån konventionens bestämmelser. Efter min tanke finnes det nu icke den ringaste anledning att antaga, att den danska regeringen på något illegitimt sätt sökt sprida skiljemynt i Sverige. Har sådant kommit till större mängd i våra gränsprowinser, så har detta endast berott derpå, att samfärdseln är särdeles liflig mellan Danmark och de svenska gränsprowinserna, och vid sådant förhållande kan jag icke vara med om att från svenska Riksdagens sida uttalas något, som på det ringaste sätt kan misstydas eller missförstås i Danmark; icke vara med om att skapa något internationellt missnöje, kunde jag än derigenom bereda den ärade motionären ett aldrig så stort nöje.

Hvad åter beträffar framställningen om förändring af silfver-skiljemyntets legering har en talare från denna plats redan gifvit

tillräckliga skäl, hvarför man knappast kan betrakta den förändringen såsom i och för sig särdeles vigtig. När jag först hörde talas om motionen, trodde jag, att det var motionärens afsigt att om möjligt få det svenska skiljemyntet mindre tyngande, för att åstadkomma dess större spridning och småningom undantränga bruket af dessa banksedlar, som ju efter det nya myntsystemets antagande bör blifva allt mindre nödvändiga. Men det egentliga skäl, som af motionären för förändringen anförts, är, att vi genom den nuvarande "legeringen", det vill rätt uttryckt säga genom det nuvarande förhållandet mellan silfverskiljemyntets verkliga värde och nominella värde, utsätta oss för ett stort äfventyr af förfalskning. Jag kan i fråga härom endast upprepa, hvad den föregående talaren anført, huru embetsberättelserna visa, att någon sådan våda hittills icke försports, och att, om någon sådan våda skulle finnas, den skulle komma från stora fabriker här eller i utlandet, hvilka tillverkade fullgodt silfverskiljemynt, och så sökte att förtjena på deras lagliga undervärde af 20 procent; men jag hemställer till den ärade motionären sjelf, om det är antagligt, att 20 procent kunna vara en tillräcklig lockelse för en sådan affär, hvars största svårighet ligger i spridningen af fabrikatet. Det vore kanske icke svårt att i utlandet uti någon myntverkstad tillverka silfvermynt alldeles lika med vårt, men det är för en sådan verkstad ytterst svårt att finna afsättning för en sådan quantitet, som måste komma i fråga, i fall förtjensten skall vara nämnvärd och lockande att begå brott. Det är med den vådan alldeles som med vådan för banksedlars förfalskning. Utan tvifvel skulle det gå lika lätt och kanske lättare att i utlandet förfalska våra banksedlar, att göra efter dem, som åtminstone till största delen för de enskilda bankerna tillverkas i utlandet, och att skicka hit dem. Derpå skulle förtjensten blifva ännu större än på förfalskning af silfvermynt. Men hvarför sker det icke? Jo, helt enkelt därför, att spridningen en gros har sina stora svårigheter; och till dess regeringarne komma under fund med att en sådan industri be-
drifves, och att vi hafva våda att befara, till dess tror jag det är bäst, att Riksdagen håller inne med skrivelser i detta ämne.

Det finnes en enda nämnvärd olägenhet af det nuvarande myntsystemet, och märkvärdigt nog är den förbigången så väl af motionären i hans förslag till beslut som af Utskottet i dess kläm. Denna olägenhet är den alltför ringa skilnaden mellan tio-örens och tjugufem-örens diameter. Denna olägenhet, hvars anledning är omnämnd af en föregående talare och som nu mera skulle kunna undanröjas utan hinder af de förargliga norska 40-öresstyckena, som aldrig blifvit preglade, kännes utan tvifvel lifligt bland allmänheten och skulle kunna förtjena att afhjelpas. I olikhet med den siste talaren tror jag icke, att operationen skulle behöfva ådraga oss särdeles stora kostnader, ty jag föreställer mig, att, då representanten för Göteborg här nämnde siffran 500,000 kronor, han kommit till densamma genom en beräkning, att man skulle ommynta både tio- och tjugufem-ören och på samma gång höja halten af dessa mynt från 40 till 60 procent för det förra slaget och från

Ang. silfver-
myntets
legering m. m.
(Forts.)

Ang. silver-
myntets
legering m. m.
(Forts.)

50 till 70 procent för det senare. I sådant fall skulle förändringen verkligen komma att kosta en half million, men den ifrågavarande olägenheten kan mycket väl afhjelpas helt enkelt genom indragning af de nuvarande 2,695,229 kronor i tjugufemören och deras utmyntning med samma silfverhalt, det vill säga till något tunnare myntstycken af 18 $\frac{1}{2}$ m.m., och då kommer förändringen att kosta endast ommyntningen. För min del tror jag dock, likasom en talare här förut yttrat, att svenska regeringen har alldeles tillräcklig anledning både af sin egen kännedom om myntförhållandena i riket och den diskussion, som här förts, att höra efter, huruvida ett förslag i den riktningen kunde möta anslutning från Danmark och Norge, och att vi således icke behöfva skriva derom. Jag tillåter mig derföre att yrka afslag på betänkandet.

Herr vice Talmannen: Likasom den siste ärade talaren tror jag icke heller, att en sådan förändring, som nu föreslagits, skulle vara lämplig. Bland de åtgärder, som på senare tid vidtagits och som inom landet hyllats med stor belåtenhet, är tvifvelsutänkt myntkonventionen med Danmark och Norge, som på samma gång den gaf oss samma myntvalörer också gjorde de särskilda myntsorterna gångbara inom de tre skandinaviska länderna. Det danska och norska myntet cirkulerade, såsom bekant, i stor myckenhet inom gränssorterna, redan innan konventionen träffades, och innan öfvergången till guldmynt hade egt rum. Men en sådan cirkulation är långt ifrån densamma och långt ifrån att medföra samma bekvämlighet, som då det är lagligt bestämdt, att mynt till visst belopp skall tagas i betalning af enskilda, äfvensom att detsamma emottages i statens kassor och i Riksbanken. Om man befarar, att alltför mycket skiljemynt, som till sin natur, ehuru af ett viss värde, dock icke är så högt i värde, att det motsvarar det nominella, cirkulerar till för stor myckenhet, tror jag för min del — om jag icke miss-tager mig, i likhet med den siste talaren här i denna punkt — att man bättre betryggar sig för ett sådant öfverflöd genom den nu varande bestämmelsen, då allt det utländska mynt, som indrages till statens kassor och Riksbanken, återskickas till det land, som utgifvit detsamma, än om cirkulationen uteslutande beror på den mottagandes villighet att mottaga myntet. Med den snabba cirkulation, som mynt och sedlar hafva nu för tiden, blir det icke obetydligt, som drages in i allmänna kassor och sedermera går ut mot full valuta, under det att deremot, då myntet cirkulerar utan särskilda bestämmelser och må hända icke emottages utan agio i de större kassorna, resultatet blifver, att myntet smyger sig omkring man och man emellan, utan att man har någon kontroll, huru länge det stannar. Om utländskt skiljemynt icke förekom före konventionen så mycket i det mellersta Sverige, som det till äfventyrs nu gör, ligger förklaringen dertill helt naturligt deri, att kommunikationerna den tiden voro mycket mindre snabba, än de för närvarande äro, och att följaktligen anledningen att sprida mynt då var vida mindre.

Hvad nu beträffar den omständigheten, som man har fäst

Ang. silfver-
myntets
legering m. m
(Forts.)

sig vid eller att Danmark, oaktadt det har icke obetydligt mindre folk-
mängd än Sverige, likväl preglat nära 3 millioner mera silfver-
mynt än Sverige, är det redan erinradt af motionären sjelf, att
detta finner sin förklaringsgrund till en del deri, att Danmark icke
har fem-kronor i sedlar, hvilket helt naturligt ökar behofvet af
tvåkronor eller just det myntslag, som ojemförligt högst intager
platsen i den danska utmyntningen, eller icke mindre än för 9,753.950
kronor mot 1,718,658 kronor hos oss. Tillägger jag då den lifliga
rörelse, som eger rum i Danmark, äfvensom att man i Danmark
redan före öfvergången till guld var van att röra sig med mera
klingande mynt än i Sverige, der man ända till senaste tid haft
sedlar på en krona, synes mig, att förklaringen ligger så nära, att
man icke har anledning att i detta förhållande se ett bemödande
att öfverösa grannländerna med ett mynt, som icke har sitt fulla
pregelvärde. Min öfvertygelse är ock den, att en åtgärd i motio-
nens syfte, om den skulle komma till stånd och vinna framgång,
icke skulle helsas med belåtenhet utan tvärtom med obelåtenhet,
företrädesvis i de provinser, som mest deraf beröras, men äfven
af den öfriga allmänheten, som skulle derigenom tvingas att egna
uppmärksamhet åt de olika myntslagen, hvilket den nu icke be-
höfver göra. I denna punkt är jag således lifligt öfvertygad om
lämpligheten af att bibehålla status quo.

Hvad den föreslagna höjningen i silfvervärde beträffar, ser jag
icke heller, att den skulle vara af sådant behof påkalladt, att det
vore skäl att vidtaga eller ens ifrågasätta en sådan åtgärd. Mo-
tionärens afsigt är, att icke det nuvarande silfverskiljemyntet
skulle indragas till ommyntning, utan att de båda olika slagen af
silfverskiljemynt skulle cirkulera jemte hvarandra, men då före-
faller det mig, som om man dervid skulle komma att på sitt sätt
förbise just åtgärdens syfte. Detta syfte innebär ju att gifva ett
högre värde åt det silfverskiljemynt, som cirkulerar, men vid sidan
af detta mynt skulle i så fall cirkulera ett annat, som icke hade
samma värde.

Jag anhåller om afslag å motionen och Utskottets hemställan.

Herr Wallenberg: Jag har naturligtvis icke någon förhopp-
ning, att betänkandet skall kunna bifallas, när deremot uppträd
vice ordföranden bland bankofullmäktige och två f. d. finansmini-
strar; men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att det aldrig
 varit af någon ifrågasatt att hvad som redan är pregladt skulle
 inlösas och ommyntas, utan här har blott varit förslag om, huru-
 vida man skulle låta preglingsorten vara bestämmande för cirku-
 lationsområdet.

Hvad nu 25-örestyckena beträffar, så yttrade Herr H. Fors-
sell, att de voro förbigångna i motionen och i betänkandet; men
 jag skall bedja att få fästa uppmärksamheten på, att det står i
 motionen tydligt och klart att den rättmätiga klagan från allmän-
 beten för svårigheten att skilja emellan 10-örestycken och 25-öre-
 stycken bör icke lemnas utan afseende, fast hellre som 25-öre-
 styckets diameter kan och bör ökas från 17 till 18 1/2 m.m. De

Ang. silfver-
myntets
legering m. m.
(Forts.)

äro således alldeles icke "förbisedda i motionen"; och det synes af utmyntningstabellerna, att Danmark icke utmyntat 50-örestycken, derföre att man der ansett, att man icke behöfde bibehålla den gamla "rigsorten"; och äfven derföre att när de nya 25-örestyckena kommo i rörelsen, så blef det en alldeles för liten skillnad i diametern å dessa tvenne valörer emot hvad det borde vara.

Då vi nu hafva nöjet att konversera om detta ärende i närvaro af Herr Finansministern, så är det väl någon förhoppning, att han vill taga i öfvervägande frågan om att 10-örestyckena måtte upphöra att faktiskt vara kopparskiljemynt, samt förbättras i sådan mån att de åtminstone må förtjena namn, heder och värdighet af silfverskiljemynt; ty det är då alldeles klart, att inom ett ganska ringa antal år dessa 10-örestyckena icke blifva mycket bättre än de bekanta Hamburger-skillingarne i forna dagar.

En talare har sagt, att en framställning härom till danska regeringen "skulle innebära en ohöflighet". Jag påminner mig mycket väl, hurusom, när jag en gång för flere år sedan talade om de stora olyckor, som uppkommo till följd af bristen på fyrskepp på Horns ref, som ligger vester om Jutska kusten, en dåvarande konungens rådgifvare svarade, att det icke ginge an att tala derom med danska regeringen, "ty det skulle innebära en ohöflighet". Men se, det fick gå an, och ett fyrskepp ligger nu på Horns ref till räddning för hundratals människolif.

Derföre är det väl icke så farligt att börja en höflig konversation regeringarne emellan i en gemensam angelägenhet. Så undfallande behöfva vi väl icke vara. Men tycka herrarne nu, att denna fördel, som ovilkorligen uppkommit för Danmark på Sveriges bekostnad, skall bibehållas, så må det ske, gerna för mig. Jag kan icke göra mer än påvisa huru Sveriges intressen försummas. Danskarne fingo denna fördel derigenom att vi, först sedan den nya myntkonventionen var antagen, började att ombygga vårt myntverk, hvaremot Danmark då redan hade sitt myntverk i god ordning och genast satte i gång att utmynta massor af silfvermynt. Och det fortgick åtskilliga år, under hvilka detta skiljemynt aldrig sorterades här i Sveriges Riksbank, utan då man derifrån utlemnade silfverskiljemynt, var deraf ända till 25 % *danskt*. Detta är något, som numera är afskaffadt och som jag endast omnämner för att visa huru vi bruka "draga det kortaste strået".

Jag har, såsom sagdt, blott velat fästa uppmärksamheten på denna angelägenhet, och mitt mål är vunnet, när saken på detta sätt kommit till Herr Finansministerns kännedom. Han må sedan göra dervid, hvad han för godt finner.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 23 och 26 innevarande April bordlagda utlåtande N:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående upplåtelse under eganderätt till Wexiö stad af $\frac{1}{2}$ mantal krono Wexiö Domprostegården.

Om upplåtelse under eganderätt till Wexiö stad af $\frac{1}{2}$ mantal Wexiö Domprostegården.

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Jag ber om ursäkt, att jag måste besvara Kammaren med ett yttrande i en fråga, som synes hafva ett så föga allmänt intresse som den förevarande. Frågan har uppkommit derigenom, att då lönen reglerades för Domprosten i Wexiö, det bestämdes, att det boställe, som domprosten af ålder innehade, skulle öfverlätas till Wexiö stad under ständig besittningsrätt, mot förpligtelse för staden att till domprosten betala 400 kubikfot spanmål om året, samt att lemna domprosten boställe in natura eller ock motsvarande hyresersättning. Skälet till denna öfverlåtelse var, att Domprostegårdens mark ansågs nödig för Wexiö stads utvidgning. Det målet har icke kunnat fullständigt uppnås, derföre att tomter icke kunnat af staden upplåtas till köpare under eganderätt, och de nya tomtinnehafvarne hafva derföre icke kunnat få lagfart på sina tomter, och följligen kunna de heller icke inteckna dem, då de behöfva lån. För att ordna dessa förhållanden har det ansetts önskvärdt, att Wexiö stad skulle få Domprostegården under full eganderätt; och så väl staden som alla i ämnet hörda myndigheter äro ense om de vilkor, på hvilka en sådan öfverlåtelse skulle ega rum.

Nu anmärker emellertid Stats-Utskottet, att det synes, som om Wexiö stad borde, då eganderätten till Domprostegården öfverlätas till staden, erlægga något mer än som staden redangjort, och som af myndigheterna blifvit ifrågasatt. Wexiö stad åter anser, att den på öfvertagandet af Domprostegården redan nu har gjort en mycket dålig affär och vill derföre icke betala mer, så att affären skall blifva ännu sämre. Att affären är dålig, vill man å stadens sida styrka genom följande sifferuppgifter. Staden betalar för närvarande 400 kubikfot spanmål till domprosten årligen och lemnar honom dessutom 800 kronor i hyresersättning. Den inkomst åter, som staden har af Domprostegården, består först uti 340 kubikfot spanmål för under åtskilliga rubriker bland annat till Wexiö-Alfvesta jernväg afsöndrad mark. All den öfriga marken är af Wexiö stad utarrenderad för en årlig arrendesumma af 210 kronor. Stadens utgifter äro således 400 kubikfot spanmål och 800 kronor om året. Stadens inkomster åter utgöras af 340 kubikfot spanmål och 210 kronor om året — således en årlig förlust för staden af 60 kubikfot spanmål och 590 kronor kontant. Dessutom har staden nödgats för Domprostegården utbetala i och för gatanläggningar och dylikt 24,000 kronor, och deremot uppburit för försålda hus och tomter 15,429 kronor. Staden har således gifvit ut i kapital ungefär 9,000 kronor mer, än som staden fått in. Dessa förluster, som staden lidit, hafva fortgått i omkring tio år, och den ränteförlust, som sålunda uppkommit, ökas för hvarje år. Nu är det naturligtvis möjligt, att i framtiden affären kan ställa sig förmånligare, då flere tomter blifvit af staden

Om upplåtelse under eganderätt till Wexiö stad af 1/2 mantal Wexiö Domprostegården.
(Forts.)

försålda; men huru länge det kan dröja, och om staden någonsin får sin förlust ersatt, anses åtminstone i Wexiö vara ganska problematiskt.

Att nu verkligen den ersättning, som gifvits af Wexiö stad för Domprostegården, är tillräcklig, synes mig antagligt äfven därför att den person, som är intresserad af att full ersättning gifves, är med ersättningens nuvarande belopp belåten. Domprostegården var domprostens boställe. Allt, hvad som för Domprostegården kan erhållas, måste enligt gällande lag användas i och för domprostens aflöning. Domprostegården är nemligen prestgård och icke annexhemman, icke mensal eller stomhemman. Vore den något sådant hemman, kunde det ifrågasättas, att penningar, som för jorden inflöte, skulle ingå till presterskapets löneregleringsfond. Men nu är den en vanlig prestgård och hvad som genom afsöndring eller expropriation af jord från prestgården inflyter, skall användas till inköp af annan jord i och för pastors räkning, eller ock, till dess detta kan ske, utlånas, med rätt för pastor att uppbära räntan. Det är således domprostens intresse, som här är i fråga; och domprosten har icke gjort anspråk på något mera, än Wexiö stad erbjuder. Domkapitlet, som har att bevaka kommande domprostares intresse, anser också att hvad staden bjudit är hvad som skäligen kan af staden fordras, blott att bostad lemnas in natura och icke genom motsvarande hyresersättning. I denna uppfattning instämma äfven Konungens Befallningshafvande och Kammarkollegium.

Här är således frågan den: anser Riksdagen sig hafva skäl att fordra, att Wexiö stad skall betala ännu mera för att höja domprostens aflöning, när domprosten, hvars intresse är i fråga, förklarar att han anser sig icke hafva skäl att göra anspråk på något mer? Under sådana förhållanden, och sedan Kyrkomötet, som också borde hafva något intresse för domprosten, icke haft något att anmärka mot det ifrågavarande förslaget, har regeringen icke funnit skäl ifrågasätta, att Wexiö stad skulle betala mera till domprosten, då denne synes icke fordra mera. Det är alldeles tydligt och klart, att om frågan nu å nyo faller, regeringen icke vidare har anledning att å nyo upptaga ärendet, derest icke Wexiö stad sådant begär. Wexiö stad har ju förklarar, att affären redan är tillräckligt dålig, och att den icke vill göra den ännu sämre. Kongl. Maj:t kan nu icke sätta i fråga att göra något vid saken, förrän Wexiö stad kommer på andra tankar, och då är det staden, som får taga initiativet.

Herr Montgomery-Cederhielm: Efter den fullständiga utredning, frågan, åtminstone från ena sidan, erhållit af Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet, har jag i det hänseendet icke något särskildt att tillägga. Jag skall i stället bedja att få redogöra för, huru frågan gestaltat sig för Statsutskottet.

Herr Ecklesiastikministern yttrade, att, då domprosten, Kyrkomötet, Konungens Befallningshafvande, med ett ord alla parterna,

vore nöjda, så borde man icke vidare tala om saken. Om så är, förmodar jag, att icke någon Kongl. proposition behöfts, men det måtte vara något, som felas, eftersom Kongl. Maj:t för andra gången aflåtit en proposition i ämnet, och detta torde vara Riksdagens samtycke. När då Riksdagen tog frågan i öfvervägande, föredro sig det högst ovanliga förhållandet, att en korporation begärde en förmån, som den sjelf påstod vara af högt värde, men för hvilken den icke vill betala det allra minsta. Detta föreföll och måste förefalla för hvar och en såsom en ganska besynnerlig tilldragelse. Det säges här, af stadsfullmäktige, att det inverkar högst menligt på de pris, som kunde för fastigheterna betingas, och derföre anhåller man att få eganderätt till dessa tomter, men man vill icke betala något alls, eller åtminstone icke mera, för eganderätten, än för nyttjanderätten, som man redan har. Detta föreföll redan 1882 års Riksdag, då frågan först gången var före, högst besynnerligt, och Riksdagen, som i båda kamrarna afslog Kongl. Maj:ts proposition, ansåg att något måste betalas, och att dessutom äfven Kyrkomötet borde höras. Sedermera har väl Kyrkomötet blifvit hört, men något förslag om särskild betalning för denna förmån har deremot icke blifvit ifrågasatt, utan stadsfullmäktige i Wexjö förklarade tvärt om, då frågan der å nyo förekom, att de icke ville betala något mera. Jag förstår icke, att det är obilligt af Riksdagen att begära ersättning för en fördel, som den andra parten vill hafva. Det säges att stadsfullmäktige för att gå Riksdagens uttalande önskan till mötes ville erbjuda sig att, mot erhållande af full eganderätt till Domprostgården, och så vida kronan öfvertog skyldigheten att erlægga den kyrkoherden tillkommande årliga afgälden, till statsverket inbetala ett kapital, hvars ränta, beräknad efter fem för hundra, motsvarade samma afgäld. Att detta erbjudande icke är någon fördel visar Kammarkollegium sedermera, och det har också blifvit ändradt på det sätt i Kongl. Maj:ts proposition, att kapitalet skulle betalas framdeles, när så påfordrades. Det vill med andra ord säga, att detta skulle ske, när sådant framdeles ansågs skäligt; och det kan också hända, att kapitalinbetalningen blefve ofördelaktig för staten, om den sker under år, då spanmålsprisen äro låga. Det andra skälet var att, enligt stadsfullmäktiges åsigt, det vore af fördel icke blott för staden, utan äfven och isynnerhet för kyrkoherden, att den staden åliggande skyldigheten att förse kyrkoherden med bostad utgjordes i form af hyresersättning, i följd hvaraf stadsfullmäktige, hvilka ingalunda ville undandraga sig att lemna såsom hyresersättning det högsta belopp, som skäligen kunde begäras, etc. Men detta finner Kammarkollegium och Kongl. Maj:t icke alls fördelaktigt, utan anse, att staden skulle anskaffa och underhålla lämplig bostad åt kyrkoherden. Deraf visar sig, att den koncession som stadsfullmäktige sålunda gjort, för att gå Riksdagen till mötes, är i ena fallet af ytterst tvifvelaktigt värde, och i det andra af den beskaffenhet, att den ogillas på alla håll. Att på det sättet göra upp sina affärer synes vara ganska fördelaktigt för köparen. Det var derföre som Riksdagen på goda

Om upplåtelse under eganderätt till Wexjö stad af 1/2 mantal Wexjö Domprostgården. (Forts.)

Om upplåtelse under eganderätt till Vexjö stad af 1/2 mantal Vexjö Domprostegården.
(Forts.)

skäl år 1882 begärde, att det på något sätt måtte kunna utrönas, hvad denna förmår kan vara värd, och då jag för min del ansåg den framställningen vara både riktig och från Riksdagens sida fullt befogad, så har jag inom Stats-Utskottet nu, likasom förra gången, förordat bifall till densamma och alltså afslag å Kongl. Maj:ts proposition.

Herr vice Talmannen: Då jag vid sist hållna kyrkomöte deltagit i behandlingen af denna fråga och då tillstyrkte bifall till Kongl. Maj:ts proposition, så kan jag icke underlåta att äfven här yttra mig i samma syfte, och detta så mycket mera, som jag sannoligen hvarken af Stats-Utskottet eller af den ledamot af Utskottet, som nu senast hade ordet, i någon mån har blifvit öfvertygad om lämpligheten af att förhåla ett medgifvande i denna fråga, hvilket, så vidt jag kan se, skulle lända alla intressen till nytta. Den ärade talaren har sagt, att om denna sak icke angår Riksdagen, han icke kunde se, hvarföre Kongl. Maj:t då frågat Riksdagen. Svaret på denna fråga synes mig vara ytterst enkelt. Denna egendom är, kameralistiskt, till sin natur kronans, ehuru upplåten åt kyrkan och stående under presterliga privilegierne samt tillika bunden vid en viss församling och dess själsörjare, så att den icke kan på annat sätt användas än till nytta för församlingen såsom aflöning åt dess prest. Följaktligen är detta en kyrklig aflöningsfråga, som uteslutande rör domprosten i Vexjö. När då domprosten sjelf och alla de kyrkliga auktoriteterna från den nuvarande innehafvaren af platsen till och med Kyrkomötet hafva tillstyrkt bifall till den nu föreslagna åtgärden, som påyrkats af Vexjö stad, så måste jag säga, att det tycks vara en alldeles öfverdrifven ömhet hos Stats-Utskottet om domprostens i Vexjö aflöningsförmåner, att på detta sätt nödvändigt vilja hålla på denna åt honom upplåtna fastighet. Nu erkänner jag villigt, att det är af vigt för Vexjö samhälle och kyrka i allmänhet, att innehafvaren af en sådan tjänst som domprostbefattningen i Vexjö är väl betald. Men nog borde jag väl vara tillfreds i det afseendet, när jag har alla auktoriteterna för mig, som tillstyrka den ifrågasatta anordningen. Nu är det för öfrigt bekant, att denna Domprostegård är på Vexjö stad öfverlåten med ständig besittningsrätt, och att följaktligen någon ändring i det afseendet icke kan ifrågakomma, utan att här är endast frågan, huru vida Vexjö stad genom att betala ett visst belopp skall kunna bereda sig och dem, som hafva köpt jord från denna domprostgård, någon större fördel. — Jag måste erkänna, att den förste ärade talaren, enligt mitt förmenande, så utomordentligt fullständigt har utvecklat denna sak, att jag icke ser något skäl, hvarföre Kammareren skulle vidhålla ett beslut, som, förvånande nog, förut blifvit fattadt, utan måste jag, för min del, anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag på Stats-Utskottets betänkande.

Herr Wennerberg: Sedan Chefen för Ecklesiastikdepartementet så fullständigt utvecklat detta ärende, att hvar och en af

Kammarens ledamöter mycket lätt blott genom detta har kunnat sätta sig in i det, och sedan vice Talmannen lika fullständigt besvarat det något svaga försvar för Stats-Utskottet, som vi här nyss hört af en dess ledamot, så återstår verkligen för mig ingenting annat än att förena mig i det yrkande på afslag å Utskottets betänkande, som här redan förut blifvit gjordt. Jag anhåller likväl att få framställa en förmodan, nemligen den att, om det hade varit tydligt och klart för Stats-Utskottet, att de medel, som möjligen genom en afgiftsförhöjning, lagd på Vexjö stad, skulle uppkomma, icke kunna gå till någon annan än till domprosten och således endast tjena att höja hans lön, Utskottets uttalande i denna fråga, enligt mitt förmenande, blifvit ett helt annat. Men det har blifvit mig sagdt, att Stats-Utskottet lefvat i den tron, att dessa medel skulle kunna gå till presterskapets lönereruleringsfond; och blott så begriper jag detta nitälskande för att Vexjö stad icke må för alltför godt pris få eganderätten till en jord, öfver hvilken den redan har full besittningsrätt; ja, i sådant fall skulle jag verkligen finna något skäl till det långt drifna intresse, som inom Utskottet har visat sig mot Kongl. Maj:ts proposition. Men då det nu förhåller sig så, att, såsom både chefen för Ecklesiastikdepartementet och vice Talmannen erinrat, här är fråga om sådan kyrkans jord, hvars afkastning *måste* gå till domprosten, kan jag sannemligen icke se, hvarföre Stats-Utskottet har satt sig emot en så billig begäran, som den i Kongl. Maj:ts proposition nu framställda.

Man säger, att stadsfullmäktige ingenting vilja betala för en så stor förmån. Det är likväl nyss tydligen visadt, att de alla redan betalt så mycket, att de anse affären ganska dålig; men för stadens fromma, för gaturegleringar, som ansetts behöfliga, för den framtid, som man vill emotse så god som möjligt med afseende på stadens vidare förkofran och tillväxt, hafva stadsfullmäktige åtagit sig allt hvad den ende, som egentligen haft med saken att göra, har önskat. Domprosten är nöjd, domkapitlet är nöjdt, och Kyrkomötet har äfven förklaradt sig nöjdt.

Jag hyste visserligen länge den åsigten, att icke något skäl fans, hvarföre denna fråga skulle för Riksdagen framläggas. Men eftersom denna åsigt icke varit Kongl. Maj:ts, så har jag frångått den. Det heter likväl i 77 § uti vår Regeringsform: "Kungsgårdar och kungsladugårdar med dertill lydande hemman och lägenheter, kronoskogar, parker och djurgårdar, krono- och stallängar samt laxfisken och andra kronans fisken samt kronans öfriga lägenheter, må Konungen icke utan Riksdagens samtycke genom försäljning, förpantning eller gäfv, eller på något annat sätt, kronan afhända"; och den nu ifrågavarande lägenheten passar icke in under någon af dessa bestämmningar. Men, säger man, ärendet är af kameralistisk natur, och Konungen har derföre velat låta äfven Riksdagen uttala sitt samtycke. Det förvånar mig, att Utskottet skall hafva haft så svårt att tillstyrka detta; men jag hoppas att denna Kammare, efter de utförliga upplysningar, som blifvit lemnade från statsrådsbanken, icke skall

Om upplåtelse under eganderätt till Vexjö stad af ^{1,2} mantal Vexjö Domprostegården.
(Forts.)

Om upplåtelse under eganderätt till Vexjö stad af 1/2 mantal Vexjö Domprostegården.
(Forts.)

vägra att gifva sitt bifall till Kongl. Maj:ts proposition med afslag på Utskottets hemställan.

Herr Törneblad: Här har från flera håll den föreställningen blifvit framkastad, att Stats-Utskottet icke skulle hafva kommit till det resultat, hvartill det kommit, om det hade varit fullt klart, att medlen skulle gå till domprosten. Jag tror icke, att Stats-Utskottet i det fallet har låtit leda sig af vare sig det ena eller det andra, utan Utskottet har helt enkelt låtit leda sig deraf, att här är det fråga om att gifva ytterligare sanktion åt ett af Kongl. Maj:ts fattadt beslut om upplåtande på evärdelig tid af dispositionsrätten till en lägenhet. När det gäller att gifva sanktion åt ett sådant beslut, tror jag att Riksdagen icke kan vara nog försiktig, just derföre att dylika prejudikat hafva sin fara med sig. Det har således varit temligen likgiltigt, hvart medlen skola gå, åt den ene eller den andre. Här är det frågan, huru vida denna fastighet skall afhändas på ett sådant sätt, att *eganderätten* för all framtid kommer att fräntagas staten. Om nu detta skall ske, är det ju icke så underligt, om Riksdagen, då den har rättighet att i det afseendet uttala sitt ja eller nej, vill betinga vissa fördelar, vare sig åt den ene eller den andre. Då det är temligen tydligt, att detta frånhändande af statens *eganderätt* för all framtid i sjelfva verket för den part, om hvilken nu är fråga, Vexjö stad, medför ganska stora fördelar — och jag egentligen icke kan finna, att frågans ställning sedan 1882 års riksdag har blifvit så synnerligen förändrad, — så föreställer jag mig att, om stadsfullmäktige icke vilja eller kunna gifva mera för den stora fördelen, det må vara deras ensak, men att det då också må vara Riksdagens ensak att säga: "vill ni icke köpa denna fördel med hvad den är värd, hålla vi fast vid vårt beslut". Jag kan således, för min del, icke anse annat än att Stats-Utskottet varit i sin goda rätt, då det afstyrkt bifall till framställningen, och vågar jag på denna grund anhålla om proposition på bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Casparsson: Den siste ärade talaren nämnde, att frågan sedan 1882 års riksdag icke undergått någon väsentlig förändring. Jag ber då att få redogöra för de skäl, hvarpå 1882 års Riksdag afslog den då framställda Kongl. propositionen. Dessa skäl voro fyra. Det första var, att *eganderätten* till fastigheten borde betinga ett något högre pris, — samma skäl, som Utskottet nu har upptagit. Derpå hafva Vexjö stadsfullmäktige svarat, såsom också Herr Chefen för Ecklesiastikdepartementet nyss har framhållit, att affären i och för sig vore så dålig, att den icke tål vid någon förhöjning. Det andra skälet var, att en viss köpeskillning borde bestämmas. Det har Vexjö stad erbjudit sig att erlægga, men derpå har Kammarkollegium svarat att det är mycket bättre, för kyrkoherden, att staden betalar dessa 400 kubikfot spanmål än att erlægga räntan på det kapital, 21,520 kronor, som skulle uppkomma, om nämnda afgift förvandlades i penningar. Det är således icke Vexjö stad, utan Kammarkollegium, som för-

ordat detta vilkor. Det tredje skälet var, att Riksdagen då saknade all ledning för bedömande af fastighetens försäljningsvärde. Detta skäl har innevarande års Stats-Utskott åter upptagit. Derom säger Kammarkollegium: "Äfven om en förnyad uppskattning" — jag ber att få lägga tonvigt derpå, att när ett Kongl. kollegium säger "om", då kan man taga för afgjort, att saken är tvifvelaktig — "af $\frac{1}{2}$ mantal Domprostegården skulle kunna med någon tillförlitlighet verkställas, syntes det likväl föga troligt, att en sådan åtgärd, så vida, på sätt kollegium antoge, hänsyn komme att tagas endast till den afkastning och öfriga fördelar, som kyrkoherden kunnat hemta af egendomen såsom boställe, skulle leda till det åsyftade ändamålet att få egendomen åsatt högre värde". Det fjerde skälet var, att Kyrkomötet först borde höras i frågan. Det har nu skett, och Kyrkomötet har tillstyrkt saken.

Här hafva nu sex myndigheter afgifvit sitt yttrande, magistraten i Vexjö, domkapitlet, Konungens Befallningshafvande, Kammarkollegium, Kyrkomötet och Kongl. Maj:t. Jag har visserligen stor aktning för Stats-Utskottets auktoritet, men mot dessa sex auktoriteter kan jag omöjligen tillmäta Stats-Utskottet högre auktoritet.

Det har blifvit sagdt, att det inom Utskottet icke mycket talats om, hvart den möjligen uppkommande högre köpeskillingen skulle gå. Det är nog sant, att i Utskottets plenum man icke mycket brytt sig derom, men så mycket mera har man talat om saken på afdelningen. Det betonades der, att den skulle gå till presterskapets lönerregleringsfond. Jag gjorde mig då underrättad om saken på vederbörlig ort och fick den upplysningen, att den ifrågasatta högre köpeskillingen omöjligen kunde gå till presterskapets lönerregleringsfond. Jag omnämnde detta på afdelningen och uppredade det i Utskottets plenum, men det var omöjligt att derom öfvertyga vederbörande. Det fins ett ordspråk, som säger "att vara mera konungsk än Konungen", och när det nu är konstateradt, att den högre afgiften skall gå till domprosten, så, ehuru jag önskar domprosten allt godt, kan jag icke undertrycka den uppfattningen, att Stats-Utskottet i detta fall har visat sig mera domprosteligt än sjelfva Kyrkomötet. På denna grund anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Lagerstråle: Det synes mig, att så fullständiga skäl för bifall till Kongl. Maj:ts proposition här blifvit anförda, att föga fins att tillägga. Man spörjer sig sjelf, hvad kan vara anledningen till motståndet inom Stats-Utskottet mot detta Kongl. Maj:ts förslag? Det synes mig, som om man kunde få reda på detta i en mellanmening uti betänkandet. Det heter nemligen der: "I underdånig skrifvelse den 20 Maj 1882 förklarade emellertid Riksdagen, att ehuruval önskvärdt vore, att den osäkerhet i rättsförhållandena, som syntes hafva uppstått derigenom, att Kongl. Maj:t utan Riksdagens hörande, till staden Vexjö upplåtit ständig besittningsrätt" o. s. v. Der är troligen anledningen till det motstånd, som har egt rum, nemligen att Stats-Utskottet har ansett, att denna upplåtelse af ständig besittningsrätt icke bordt ske utan

Om upplåtelse under eganderätt till Vexjö stad af $\frac{1}{2}$ mantal Vexjö Domprostegården.
(Forts.)

Om upplåtel-
se under
eganderätt
till Vexjö
stad af $\frac{1}{2}$
mantal Vexjö
Domprostegården.
(Forts.)

Riksdagens medgifvande. Jag lemnar derhän, huru vida denna uppfattning kan vara riktig. Men äfven en sådan uppfattning om denna egendoms natur synes böra beaktas, som en talare på kronobergsbänken framhållit, eller att den icke skulle falla inom området af de lägenheter, öfver hvilka Kongl. Maj:t saknar rätt att förfoga utan Riksdagens medgifvande. Domprostegården är en lägenhet till presterskapets aflöning. Den är redan under ständig besittningsrätt af Kongl. Maj:t till Vexjö stad upplåten. Hvad är då skillnaden mellan den ständiga besittningsrätten och eganderätten? Endast den, att en innehafvare af en större eller mindre afsöndrad del af detta område nu saknar befogenhet att kunna lagfara och inteckna sin egendom. Om man nu afslår den Kongl. propositionen, följer deraf ingalunda, att denna egendom till ringaste del återgår till kronans eller domprostens förfogande, ty den är under Vexjö stads ständiga besittningsrätt redan upplåten. Genom ett afslag vinnes ingen fördel, men man åstadkommer dock den stora olägenheten för alla dem, som hafva inköpt större eller mindre delar på detta område, hvilket är tillagdt staden, att de icke kunna få lagfarts- eller inteckningsrätt. Den skada, man derigenom åstadkommer, då ingen nytta eller fördel för staten eller kyrkan kan vinnas, bör väl icke vara ett tillräckligt motiv för Riksdagen att afslå framställningen. För min del kan jag icke finna det och vågar därför lägga min röst till deras, som anhållit om bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag på Stats-Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, samt förklarade sig finna den senare propositionen besvarad med öfvervägande ja.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller Stats-Utskottets utlåtande N:o 42, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utlåtandet och bifalles Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—37;
Nej—44.

Föredrogos å nyo och biföllos Stats-Utskottets den 23 och 26 i denna månad bordlagda utlåtanden:

N:o 43, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-söndring af jord från indragna militiebostället Hammar i Verm-lands län;

N:o 44, i anledning af väckt motion om skadeersättning af statsmedel dels till lotsen Joel Bengtsson och hans hustru Sara Maria Olsdotter samt dels till Stina Cajsa Olsdotter för nämnda båda kvinnors oförskylda häktande; och

N:o 45, i anledning af väckt motion om eftergift af den vissa hemman inom Hellestads, Risinge och Vånga socknar ålagda förhöjning i mantalsräntan.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 23 och 26 innevarande April bordlagda utlåtande N:o 46, i anledning af väckt motion om försäljning af åtskilliga kronans egendomar.

*Ifrågasatt
försäljning
af vissa
kronans
egendomar.*

1 punkten.

Herr Söderberg: I motiveringen af min motion har jag hufvudsakligen framställt de skäl, som jag haft att föreslå denna utsträckt försäljning af statens domänhemman, men jag skall likväl bedja att få ytterligare tillägga något. I de trakter af vårt land, der kronoegendomar finnas, och icke minst i Jönköpings län, der icke mindre än 306 stycken sådana kronans domäner äro belägna, har den meningen gjort sig gällande, att en del af dessa egendomar tillskyndar statsverket så stora och dryga utgifter, att inkomsterna derigenom blifva små och ringa. Å dessa boställen, i synnerhet i de magrare trakterna af landet, skötes jordbruket mindre väl. Samma är förhållandet med skogen. Visserligen finnes det skogsarrenden, men dessa äro så obetydliga, att det knappast är något att tala om. Jag känner till och med sådana arrenden, som icke gifva högre arrendeafgift än tio kronor om året. Om nu en sådan försäljning som den, hvilken jag i min motion har föreslagit, kommer till stånd, skola säkerligen dessa hemman liksom andra mindre jordegendomar betydligt uppbrukas och uppodlas samt gifva en tredubbel afkastning. Statsverket skulle äfven genom en sådan åtgärd tillskyndas en betydligt högre inkomst. Detta är grunden för min motion, och hvad jag nu har sagt är fullkomligt öfverensstämmande med rena sanningen. Jag har icke något vidare att tillägga, utan ber att få yrka bifall till så väl min motion som till Stats-Utskottets utlåtande.

Herr Casparsson: Då ett med detta likartadt förslag vid 1880 års riksdag framkom, föll det i Riksdagens båda Kamrar,

*Ifrågasatt
försäljning
af vissa
kronans
egendomar.*
(Forts.)

i den Andra med 98 röster mot 58. Då Kongl. Maj:t vid 1882 års riksdag framlade ett med denna motion liknande förslag, förkastades det i denna Kammare med 88 röster mot 13. I Andra Kammaren deremot bifölls det med 115 röster mot 53. Sammanräknar man rösterna i de båda Kamrarne, visar det sig, att förslaget föll inom Riksdagen med 141 röster mot 128. Vid sådant förhållande hade jag föreställt mig, att Stats-Utskottet hade ganska väl kunnat, med åberopande af Riksdagens i frågan uttalade åsikter, afstyrka motionen. Men Utskottet har icke gjort det, utan ansett sig böra vidhålla sin åsigt, "att en utsträckt försäljning af de för statsverkets räkning utarrenderade hemman och lägenheter och de inflytande köpeskillingarnes disposition på sätt föreslagits, skulle så väl i administrativt som finansielt hänseende medföra stor fördel för det allmänna."

Denna fråga blef för två år sedan så grundligt genomdebatterad i denna Kammare, att jag icke vill upptaga tiden med någon repetitionskurs deraf, utan inskränker mig till att yrka afslag å motionen.

Herr Mankell: Jag skall bedja att med några ord få understödja den ifrågavarande motionen, ehuru den, för att döma efter de talrika reservationer, som afgifvits af denna Kammares medlemmar i Stats-Utskottet, härstädes synes hafva föga utsigt till framgång. I dessa reservationer finnas för den, som icke deltagit i frågans föregående behandling, inga skäl angifna, af hvilka man skulle kunna se, hvarför reservanterna tillstyrkt afslag å motionen. Blott en reservant har funnit för godt att, jemte det han åberopat sin förut uttalade mening, framhålla, att man borde i denna fråga afvakta förslag från Kongl. Maj:t, sedan Kongl. Maj:t fått höra Domänstyrelsen i ämnet. Hvad nu beträffar afvaktande af förslag från regeringen, så torde man allt länge nog få vänta derpå, då jag förmodar, att grannlagenheten förbjuder regeringen att snart återkomma med ett förslag, som så nyligen blifvit förkastadt. Detta skäl synes dock böra hindra enskilde motionärer eller Riksdagen från att återupptaga frågan, om sådana omständigheter tillkommit, som dertill kunna föranleda.

Hvad beträffar Domänstyrelsens hörande, tager jag för gifvet, att Kongl. Maj:t redan förra gången, frågan förevar, gjort sig underrättad om meningen hos alla de myndigheter, som det kunde vara skäl att höra, likasom jag äfven är förvissad, att om Riksdagen nu skulle fatta beslut i den rigtning, motionären föreslagit, regeringen nog utan särskild erinran derom lärer infordra Domänstyrelsens yttrande i ämnet.

I afseende å de öfriga reservanternas skäl till afslag måste man, om man icke, lika med mig, haft tillfälle att åhöra den förra diskussionen i Kammaren, återvända till reservanternas vid näst föregående riksdag afgifna förklaringar, äfvensom försöka inhemta, hvad då under diskussionen förekommit. Det vill synas, som om de betänkligheter, hvilka då uppreste sig emot den ifrågasatta försäljningen, afsågo dels sättet för densamma, dels omfånget af

försäljningen, dels ock användningen af de medel, som genom försäljningen skulle vinnas.

*Ifrågasatt
försäljning
af vissa
kronans
egendomar.
(Forts.)*

Ser man på sättet för försäljningen, så gjorde sig hos fyra reservanter den meningen gällande, att, innan någon försäljning företoges, regeringen först borde göra en ny arrendeuppskattning af hemmanen. I afseende på försäljningens omfång var det blott en reservant, som ifrågasatte, att försäljningen skulle inskränkas till de norrländska hemmanen, men att den i fråga om de öfriga hemmanen skulle tills vidare uppskjutas. Han antydde derjemte, att regeringen borde i fråga om hvarje särskildt hemmans försäljning inkomma med förslag till Riksdagen. — I parentes hemställer jag, om det kunde vara lämpligt att hänskjuta sådana detaljfrågor till Riksdagen, som troligen saknar tillfälle att bedöma desamma, äfvensom den sakkännedom, som därför skulle vara nödvändig. Jag är icke den, som vill gifva regeringen någon onödig myndighet på Riksdagens bekostnad, men i sådana fall som detta borde man kunna lita på regeringen, sedan Riksdagen förut gifvit sina allmänna föreskrifter.

Beträffande användningen af de inflytande medlen, uttalade två reservanter den åsigt, att man icke borde inköpa jernvägsobligationer, utan i stället skaffa nya större hemman eller ock inköpa sådana mindre lägenheter, med hvilka man kunde arrondera de nuvarande större fastigheterna.

Granskar man dessa betänkligheter närmare, tror jag, att de flesta möjligen skulle kunna häfvas genom aktgifvande på de mycket noggranna vilkor, som enligt Utskottets förslag skulle föreskrifvas i afseende på försäljningen. Jag erinrar blott om, hvad herrarne förut känna, nemligen att det skulle bero af Kongl. Maj:t att efter pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall förordna, huru vida egendomen fortfarande borde för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas; att vidare, der Kongl. Maj:t pröfvade försäljning böra ega rum, densamma skulle ske i den ordning och under de vilkor, som nu gälla för försäljningen af hemman och lägenheter med under 200 kronors arrende, och med iakttagande derjemte af de särskilda bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt att, vare sig i allmänhet eller i vissa fall, för försäljningen meddela; samt slutligen, i afseende på medlens användande, att *intill dess annorlunda kunde af Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutas*, medlen skulle öfverlemnas till Riksgäldskontoret för att genom uppköp af obligationer eller på annat sätt användas till afbetalning å statens för jernvägsbyggnader upptagna lån. Jag vågar uttala den åsigten, att genom dessa noggranna vilkor är försäljningen från regeringens sida omgärdad med alla möjliga försigtighetsmått, som kunna betrygga Riksdagen och staten mot något slags förhastade åtgärder, samt att alltså de betänkligheter och ytterligare föreskrifter, som af reservanterna för två riksdagar sedan ifrågasattes, torde vara mindre behöfliga.

I afseende på medlens användande kunna meningarne visserligen vara delade. För min del tror jag, att staten aldrig varit och aldrig kan blifva annat än en dålig jordbrukare, vare sig den

*Ifrågasatt
försäljning
af vissa
kronans
egendomar.
(Forts.)*

förvaltar jorden för egen räkning eller utarrenderar densamma, och att således afkastningen i båda fallen måste blifva vida mindre, än om, såsom motionären föreslagit, medlen skulle användas till inköpande af jernvägsobligationer. Den afkastning, staten redan har och troligen i ökad mån får af sina jernvägar, synes, så vidt jag icke är origtigt underrättad, alltid blifva mycket större, än den afkastning, som staten kan hafva genom skötseln af sina jord-egendomar; och för dem, som möjligen föreställa sig, att fråga är om att *afhända* staten någon dess fasta egendom för att skaffa staten ett löst kapital i stället, ber jag få påpeka, att här blott är fråga om att *utbyta en* fastighet, som gifver mindre afkastning, mot *en annan* sådan, hvaraf afkastningen sannolikt blifver större. Statens fastighetsmassa kommer således icke att derigenom minskas. Och i alla händelser står det ju staten fritt att, om den finner, att några misstag här blifva begångna, upphöra med inköpandet af obligationer och i stället inköpa nya fastigheter. Således är det icke någon fara för framtiden.

Kan man nu anse, att de betänkligheter, som förut uttalats mot försäljningen, genom detta iakttagande af de stadgade villkoren häfvas, antingen helt och hållet eller till större delen, då framträda de skäl för den föreslagna åtgärden, hvilka förut blifvit anförda, med hela sin kraft. Först och främst den stora national-ekonomiska vinst, som ovillkorligen skulle uppkomma derigenom, att en ganska stor jordmassa finge skötas af enskilde jordegare och sålunda gifva större afkastning än nu, då staten skall sköta den. Dernäst det finansiella skälet, att staten enligt all sannolikhet skulle få ökad ränta på sitt kapital, om den inköpte jernvägar i stället för jordegendomarne. I hvilken hög grad detta kan ske, ser man af Utskottets uppgifter om de hittills försålda egendomarne med ett årligt arrende under 200 kronor. Det visar sig deraf, att dessa mindre egendomar enligt taxeringsvärdena, som jag tror för 1874, blott lemnade $3\frac{1}{2}$ procent årlig afkastning, då de utarrenderades; men om man tager i beräkning det erhållna försäljningspriset, så hafva de i årlig afkastning blott lemnat $1\frac{1}{2}$ procent på försäljningssumman. Af de egendomar, som nu äro i fråga, nemligen de, för hvilka årliga arrendeafgiften utgör emellan 200 och 500 kronor, gifva de med en arrendeafgift af 200 till 300 kronor 3,5 procent, de med en arrendeafgift af 300 till 400 kronor 4 procent, samt de med en arrendeafgift af 400 till 500 kronor 4,3 procent i årlig afkastning. Således gifva alla dessa egendomar efter 1874 års låga taxering i medeltal icke mer än 3,9 procent i afkastning. Jag tror, att om man jemför denna afkastning med den, som skulle erhållas för en större försäljningssumma, nedlagd i jernvägsobligationer eller jernvägsfastigheter, denna sistnämnda afkastning skall komma att visa sig betydligt större.

Till dessa båda skäl kommer vidare det, som af regeringen för tvenne riksdagar sedan med så mycken kraft framhölls, nemligen den direkta besparing i afseende på domänförvaltningen och den lättnad och förenkling i samma förvaltning, som skulle vinnas genom bifall till förslaget.

Såsom ett ytterligare skäl har nu mera också tillkommit den högst betydliga vinst, som visat sig hafva uppstått vid försäljningen af de små egendomarne med lägre arrendeafgift än 200 kronor. Af Stats-Utskottets utlåtande finna vi, att dessa små egendomar, som 1874 voro upptaxerade till icke fullt 350,000 kronor, hafva vid försäljningen gifvit omkring 830,000 kronor eller 134 procent af detta taxeringsvärde, och häri har, så vidt jag känner, ingen minskning varit synlig, utan denna stora vinst tyckes fortfarande uppkomma.

*Ifrågasatt
försäljning
af vissa
kronans
egendomar.
(Forts.)*

Slutligen ber jag att såsom ännu ett skäl få anföra den allt mer tilltagande kraft, med hvilken den allmänna meningen uttalat sig för denna försäljning, särskildt hos praktiska jordbrukare, såsom jag från flere håll inhemtat, och äfven många andra i denna Kammare kunna intyga.

För mig har denna fråga icke den stora betydelse, som man velat gifva den; för mig är densamma blott en fråga om utbyte af fastighet mot fastighet; och icke heller tror jag, att de stora förhoppningar, som man gjort sig i afseende på de obemedlade klassernas fördel af försäljningen i större skala, komma att realiseras. Men för mig framställer sig saken såsom en fördelaktig affär för staten ur så väl finansiell som administrativ synpunkt samt för hela landet visserligen ock i nationalekonomiskt hänseende.

På dessa grunder är det, som jag vågar hemställa till denna Kammare samt i synnerhet till dem af dess medlemmar, som förra gången hade en annan mening, än den jag här förordat, om icke skäl skulle kunna förefinnas att frångå densamma och skänka sitt bifall till motionen och Stats-Utskottets betänkande.

Herr Bexell: Den föregående talaren har så tydligt framdragit de skäl, som tala för den föreslagna försäljningen, att jag icke skulle behöfva vidare yttra mig i ämnet, men jag vill dock, eftersom jag fått ordet, först påpeka den stora förtjenst, som staten haft af de små fastigheternas försäljning. Den nu ifrågasatta försäljningen torde icke blifva relativt mindre fördelaktig.

Det var dock icke denna förtjenst, som jag ville framhålla, utan den indirekta förlust, som staten lider genom att hafva dessa små egendomar i sin hand. De blifva nemligen derigenom mycket illa skötta, ty det är egentligen de små jordbrukarne, som arrendera dessa egendomar, och de lida alltid mesta betrycket under dåliga tider. Detta är förhållandet äfven med sjelfegande bönder, men arrendatorer af små hemman lida ännu mycket mer, än desse. De sköta derfore icke jorden såsom de böra sköta den; och en innehafvare af annans jord vill äfven af det skälet icke göra någon förbättring derå, att han då må hända framdeles får betala högre arrende. Jag tillstyrker alltså Utskottets förslag och vill särskildt påpeka, hvad den siste talaren ock framhöll, att så stor makt är lagd i regeringens hand, att ett förhastande i afseende på försäljningen icke är att frukta. Jag anser för öfrigt, att

*Ifrågasatt
försäljning
af vissa
kronans
egendomar.
(Forts.)*

man bör kunna visa regeringen det förtroende, som förslaget innebär.

Herr Carlsson, Lars Magnus: Jag tror, för min del, att staten har beträdd en riktig väg, då den gått i författning om att försälja de mindre egendomarne, och jag anser, att man bör vidare fortgå på denna väg, till och med så långt som här blifvit föreslaget. Det har visat sig, att vid försäljningen af de egendommar, som gifvit mindre arrendeafgift, än 200 kronor, har staten fått en tredubbel afkastning genom köpeskillingens ränta i förhållande till arrendet. Det medför dessutom en indirekt fördel för staten, att de enskilda jordbruksfastigheternas antal ökas i vårt land. I stället för arrendatorer blifva de, som köpa dessa fastigheter, sjelfegande jordbrukare, och det är alltid säkrare för staten att hafva fastighetsegare, än arrendatorer. Fastighetsegarne i vårt land utgöra dock kärnan af folket, och att den utvidgas och ökas, är till landets bestånd och fromma.

Jag skulle endast vilja anmärka emot användningen af de inflytande medlen, att jag tror det rigtiga vara, att i stället för att lemna dem till Riksgäldskontoret för inköp af obligationer, man öfverlemnar dem till statsverket, och att staten därför inköper sådana skogsparker, som äro snart sagdt öfvergifna af egarne. Det är, enligt min uppfattning, alldeles nödvändigt att kraftiga åtgärder vidtagas för våra skogars framtida bestånd, så vida icke landet, åtminstone söder om Dalelven, skall blifva fullständigt obeboeligt i brist på skog, och om dessa penningar, som inflyta för försålda kronoegendomar, skulle användas på detta sätt, är det visserligen sant, att de till en början icke skulle lemna någon ränta åt staten, men de skulle säkert i framtiden blifva så mycket mera vinstgifvande. Jag vill emellertid icke nu göra något yrkande om en sådan förändring i Utskottets förslag, utan hemställer endast om bifall till detsamma.

Herr Evers: Då frågan om en vidsträcktare försäljning af kronans fastigheter vid ett par föregående tillfällen var föremål för Riksdagens behandling, tog jag mig friheten att inom denna Kammare framhålla min åsigt härom, och jag skulle därför icke nu hafva besvärat Kammaren med något vidare anförande, derest jag icke, sedan denna fråga senast vid 1882 års riksdag var föremål för behandling, under de senare åren tillhört det embetsverk, under hvars förvaltning värden af dessa egendommar numera hörer, nemligen Domänstyrelsen, och under denna tid varit i tillfälle att samla en erfarenhet, som i någon mån kan belysa den angelägenhet, som här föreligger.

Anledningen till dessa ofta återkommande förslag om en ytterligare försäljning af kronans egendommar är den, att, sedan 1874 och 1879 års Riksdagar beslutit, att sådana egendommar, hvilka i arrende icke gifvo 200 kronor, skulle försäljas, man funnit, att köpeskillingen för dessa egendommar vid försäljningen mångdubbelt öfverstigit taxeringsvärdet, och mången har därför ansett

det vara finansiellt riktigt, att öka denna försäljning, en försäljning, som af motionären nu föreslagits att omfatta egendomar, hvars årliga arrende är öfver 200 kronor men icke öfverstiga 500 kronor. Jag ber då att få återupprepa, hvad jag vid 1882 års riksdag framhöll, nemligen att en väsentlig orsak hvarför de redan till försäljning beslutade mindre egendomar betingat en så hög köpeskilling beror dels derpå, att det alltid är lättare finna köpare till en mindre egendom än till en medelstor, samt dels att åbyggnaderna för en mindre egendom i allmänhet hafva ett relativt högre värde än sådana å en större. Detta är en erfarenhet, som under de senaste åren blifvit bekräftad, ty af en förteckning uppgjord inom Domänstyrelsen öfver hemman och lägenheter, som jemlikt Kongl. brefven den 29 Maj 1874 och den 6 Juni 1879 blifvit å auktion till försäljning utbudna, men hvilka, då dels för låga, dels alldeles inga köpeanbud för dem erhållits, förklarats skola ånyo utarrenderas, hafva af dessa 24 till antalet, de flesta utgjorts af indragna hospitalslägenheter på Gotland, hvilka icke varit med åbyggnader försedda.

Ett annat förhållande kommer antagligen att inträffa vid försäljningen af de s. k. medelstora eller sådana, som nu af motionären afses, ty der föreställer jag mig, att den omtänksamme köparen måste taga mera hänsyn till jordens värde, betingat efter dess afkastningsförmåga, äfvensom i den skog, som möjligen medföljer egendomen och som icke alltid är lämplig att undantaga. Mycket antagligt är derfore, att i fall en så utsträckt försäljning, som här är i fråga, komme till stånd, ej så få egendomar i brist på nöjaktigt köpeanbud å nyo måste utarrenderas. Nu kan man visserligen invända, att den försäljningsåtgärd, som här är ifrågasatt, icke ovilkorligen binder Kongl. Maj:t att sälja dessa egendomar, utan att de, som ej fördelaktigt kunna afyttras, må på nytt arrende upplåtas, men då kan inträffa, att arrendatorn utaf egendomen, hvilken undantagsvis icke besitter det erforderliga kapitalet att kunna köpa den af honom arrenderade egendomen, under tiden skaffar sig annat fält för sin verksamhet, hvarigenom förluster för kronan vid ny arrendering lätt kan uppstå.

Jag föreställer mig derför, att, om en vidsträcktare försäljning af vissa kronans egendomar skall ega rum, först en noggrann utredning härom är nödig, och en sådan torde det embetsverk, som har vården om statens egendomar, bäst vara i tillfälle att göra.

Till ledning för Kammarens omdöme, huru vida en så vidsträckt försäljning som den nu ifrågasatta kan anses lämplig, ber jag att få omnämna, att jag låtit uppgöra en förteckning på de egendomar, som från 1878 till och med 1883 utarrenderats för statsverkets räkning mot ett arrende från 200 till 500 kronor. Det är nemligen sådana, som nu äro föreslagna till försäljning. Af denna förteckning framgår att deras antal är 155, med ett taxeringsvärde af 1,145,150 kronor, och det årliga arrende, som de lemna, uppgår till 55,525 kronor 72 öre, hvilket gör i medeltal 4,8 % af taxeringsvärdet. Detta är icke efter 1874 års låga taxeringsvärde,

Ifrågasatt försäljning af vissa kronans egendomar.
(Forts.)

Ifrågasatt försäljning af vissa kronans egendomar.
(Forts.)

utan efter det, som blifvit dem åsatt under de senare åren. Af denna utredning framgår att vid ny företagen utarrendering visserligen deribland finnas några egendomar, hvilkas arrende icke uppgår till mer än 2 % af taxeringsvärdet, men deremot andra, som lemna ett arrende motsvarande 27 $\frac{1}{16}$ % å taxeringsvärdet, som anledningen, hvarför ingen af dessa egendomar lemnat så lågt arrende, har dels berott derpå, att vid åtskilliga egendomar, i synnerhet indragna militärboställen, afträdaren vid laga syn förklarats berättigad till ersättning för många års nybyggnad, hvilken, förvandlad i penningar, tillträdaren varit skyldig vid tillträdet till afträdaren på en gång erlägga, dels att åtskilliga arrendatorer blifvit i sina arrendekontrakt ålagde verkställa jordförbättringar, såsom nyodlingar, torrläggningar, stenbrytningar m. m., som hufvudsakligen komma efterträdaren i arrendet till godo och framdeles ovilkorligen komma att höja arrendevärdena, samt slutligen att från en del af dessa hemman skogen blifvit undantagen och stäld under skogsstatens vård, hvarigenom arrendatorns rätt att disponera skogen och betet derå blifvit inskränkt. Hade dessa förhållanden icke varit, föreställer jag mig att de uppgifna arrendena i genomsnitt skulle uppgått till 5 % af taxeringsvärdet. Lägges nu härtill, att enligt den utredning, som Kammarkollegium afgaf 1881, och hvilken finnes bilagd Kongl. Maj:ts proposition till 1882 års Riksdag, angående försäljning af vissa kronans egendomar, samt delvis finnes införd i Stats-Utskottets utlåtande N:o 30 vid nämnde riksdag, och hvilken nu jemväl af Utskottet åberopas, framgår, att arrendeafgifterna under en arrendeperiod, af 20 å 30 år stiger med omkring 42 %, så torde med skäl kunna ifrågasättas huru vida det är finansiellt riktigt att afyttra fastigheter, hvilka gifva 5 % ränta och hafva en tendens att stiga i värde, och från hvilka staten allt framgent har att påräkna en ökad inkomst.

Men, säger man, det är i nationalekonomiskt hänseende viktigt, att den sjelfegande jordbruksklassen ökas, och att enskilde kunna få inköpa dessa egendomar. Detta upprepades så väl af talaren på kronobergsbanken som af en annan talare. Jag måste upprigtigt bekänna, att jag ej kan förstå denna ömhet, om jag så får säga, om de personer, hvilka äro i den lyckliga ställning, att de genom att ega tillräckligt kapital kunna förvärfa sig egendom, och att just för deras skull det kan vara skäl, att staten säljer sina egendomar. Jag har aldrig träffat någon köpare, som förklarar det vara omöjligt att få köpa en egendom, men väl många säljare, som beklagat, att de ej kunnat få sälja, och jag föreställer mig, att för ett lands jordbruk är det mera viktigt att hafva en burgen arrendatorsklass än en skuldsatt sjelfegande jordbrukareklass. Skuldsatt, säger jag, ty som herrarne veta, händer det ofta, att köparen icke har tillräckligt kapital att köpa en egendom, utan köper han i allmänhet utöfver sitt kapital, hvarigenom han skuldsätter sig. Så länge han kan få låna, går allt väl, men inträffar dåliga tider, och på sådana måste jordbrukaren vara beredd, då är det just dessa, som få sitta emellan,

och huru vida det kan vara en nationalekonomisk vinst att öka dessas antal, lemna jag derhän.

Då nu endast första punkten är föredragen, kunde jag kanske här sluta, men då jag icke vill vidare besvara med något anförande, vågar jag anhålla om öfverseende, att jag äfven ber att få yttra mig öfver de följande punkterna.

Af hvad jag nu haft äran anföras, hade man kunnat vänta, att jag skulle motsätta mig hvarje vidare försäljning af kronans egendomar. Så är emellertid icke förhållandet. Jag har under den tid jag arbetat inom Domänstyrelsen, kommit till insigt derom, att det finnes många egendomar, som till följd af sin aflägsna belägenhet och andra orsaker fördyra förvaltningen och borde säljas. Egentligen är detta förhållandet i de norrländska länen. Derest vid en blifvande försäljning, som sig bör, skogen blir undantagen, tror jag att en stor del af dessa egendomar borde försäljas, men jag upprepar, att jag anser det vara af vikt, att en utredning föregår, innan man bestämmer en försäljning i klump. Jag skulle emellertid med den inskränkning, som motionären föreslagit, nemligen att det skall öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att i hvarje fall bestämma, kunnat instämma med honom i förslaget om försäljningen af de norrländska egendomarne, men hans förslag att de inflytande försäljningsmedlen för dessa egendomar "intill dess annorlunda kan af Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutas, skola öfverlemnas till Riksgäldskontoret, för att genom inköp af obligationer eller på annat sätt användas till afbetalning å statens för jernvägsbyggnader upptagna lån kan jag ingalunda biträda". Jag ber att i Kammarrens minne få återföra 1874 och 1879 års Riksdagens beslut, angående den försäljning af mindre egendomar, som nu pågår; då beslöts nemligen, att försäljningssumman skulle användas till inköp af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark. Man höll då på den princip, som jag anser riktig, att när statsverket afhänder sig en fastighet, bör det förvärfa sig en annan, och jag ber den ärade motionären om ursäkt, att jag ej kan tillmäta de af honom till inköp föreslagna jernvägsobligationerna namn och karakter af fastighet. Det är just i detta förslag, som faran enligt mitt förmenande ligger. Hade han deremot gjort framställning om, att dessa medel skulle användts på samma sätt som Riksdagen beslöt 1874 och 1879, hade jag möjligen kunnat biträda honom, men här föreligger ej något sådant förslag, och redan af detta skäl kan jag ej förena mig med honom. För dem, som känna de norrländska förhållandena, är det väl bekant, att staten har sin förnämsta skogsegendom inom Norrbottens län. Der har hittills saknats lämpliga kommunikationer, flottleder, och framför har det saknats konkurrens vid försäljningarne. Detta har varit anledningen, hvarför man ej utsträckt afverkning i högre grad, än hittills skett. Men när dessa faktorer inträda, är det icke blott lämpligt, utan äfven ur förstlig synpunkt riktigt, att en stor del af der befintligt öfvermognadt virke försäljes. Huru länge denna utsträcktare afverkning kan räcka, tilltror jag mig icke om att kunna säga, men jag före-

*Ifrågasatt
försäljning
af vissa
kronans
egendomar.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
försäljning
af vissa
kronans
egendomar.
(Forts.)*

ställer mig nödvändigheten deraf, att man i tid beaktar, att äfven för framtiden tillgång beredes till en ökad försäljning. Detta kan lättast ske genom att inköpa skogbärande mark, d. v. s. sådan mark, hvarå det finnes god tillgång i andra trakter af vårt land, hufvudsakligen i södra Norrland, nemligen der, hvarest afverkning af fullmåligt virke egt rum, men vacker, medelåldrig skog finnes. Sådan skogbärande mark kan staten förvärfva till ett rimligt pris, och då enskilde finna skäl inköpa sådan mark, bör ock staten, som har längre lifstid, kunna göra det med ännu större fördel. Härmed vill jag icke hafva sagt, att man skulle undertrycka den åtgärd, som hittills vidtagits, nemligen att i södra och mellersta delarne af landet förvärfva till skogsodling tjenlig mark. Der har redan blifvit inköpt sådan på skilda ställen, och den skogsodling, som på dessa marker egt rum, visar sig lemna goda frukter ej minst genom exempel för den enskilde att verkställa sådan kultur. Jag tror därför, att inköp så väl af skogbärande som till skogsodling tjenlig mark torde vara ett mål, hvartåt vi böra sträfva, på det att staten allt framgent må kunna få ökad inkomst af sina skogsfastigheter.

Med anledning af hvad jag nu haft äran anföra, kan jag ej annat än yrka afslag å Utskottets betänkande.

Grefve Beck-Friis. Med afseende på den behandling denna fråga vid föregående riksdagar har fått i denna Kammare, hvarvid jag erinrar om, att den senaste gången här föll med en minoritet af endast 13 röster, borde det ej vara nödvändigt att yttra sig; men då jag antecknat mig såsom reservant, har jag dock anhållit om ordet för att få angifva de motiv, som föranledt min reservation.

Mitt egentliga motiv är, att då jag anser, att statsverkets tillstånd i detta ögonblick icke föranleder en så brådstörtad realisation af statens egendomar, som nu är ifrågasatt, kan det icke heller vara skäl att vidtaga densamma. Dertill kommer, att vi genom Domänstyrelsens inrättande fått en särskild förvaltning af kronans egendomar, hvarför man kan vänta, att de skola blifva bättre skötta och således deras värde stiga. Det måste därför någon tid få förflyta, innan man fattar beslut om deras försäljning, för hvilken jag för öfrigt hyser betänkligheter. Jag fäster mig dervid icke vid siffran 200 eller 500 kronor, ty det är många andra faktorer, som vid en försäljning måste tagas i betraktande, men om hvilka vi ej kunna få någon säker och tillförlitlig känedom utan föregående utredning. Helt annat var förhållandet med de smärre domänerna, för hvilka årliga arrendet ej uppgick till 200 kronor. Om dessa kunde man på förhand säga, att förvaltningskostnaderna nödvändigt skulle uppåta en stor del af inkomsten och då man dessutom beslöt, att försäljningsmedlen skulle användas till inköp af skogbärande eller till skogsodling lämplig mark, kunde jag för den gången gerna vara med om försäljningen. Den försäljning, som hittills egt rum af dessa små domäner, har, såsom vi hört, visat, att de haft ett större värde, än

både taxering och arrende utvisat, och jag är öfvertygad, att detta skulle blifva förhållandet i ännu större grad, om försäljningen utsträcker till sådana domäner, som gifva 500 kronor i arrende. De relativt låga arrendebeloppen hafva haft sin naturliga grund deri, att vid arrendena skogen icke varit inbegripen, och att således staten vid försäljningen afhändt sig ett värdefullt och sparadt kapital.

*Ifrågasatt
försäljning
af vissa
kronans
egendomar.
(Forts.)*

På grund af nu anförda skäl anhåller jag om afslag å Stats-Utskottets utlåtande, och jag hoppas att minoriteten nu måtte blifva ännu mindre än förra gången, så att frågan ej så snart återkommer.

Herr Montgomery-Cederhielm: Inom hvarje parlamentarisk församling finnes det alltid frågor, som äro af den beskaffenhet, att de väcka en lifvigare rörelse, och så har det hittills varit, hvarje gång denna fråga varit före. Jag hade därför också helst sett, om någon motion i detta syfte icke förekommit vid denna riksdag, då det ej är längre än sedan 1882 frågan sist behandlades; men då en motion afgifvits och naturligtvis måste behandlas, så torde det vara alldeles klart, att hvar och en förblir vid den mening, som han efter moget betänkande hyser i frågan. Det är detta skäl, som gjort, att jag i Utskottet vidhållit och äfven nu vidhåller mina förut uttalade åsigtter i frågan. Men det kan icke annat än på det högsta glädja mig att höra den diskussion, som i dag här varit och som varit så ovanligt lugn samt helt och hållit rört sig om saken, hvilket hittills varit ovanligt i denna fråga, ty då den förevarit, har det varit ett slags tornerspel, der utmärkta ledamöter af Kammarerna roat sig att hugga ned halmgubbar, som de sjelfva satt upp, och täfla om, huru många turkhufvuden de kunnat sätta upp och sedermera fånga på lanspetsen. Så har icke varit förhållandet i dag.

Hela frågan reducerar sig till följande, skall den försäljning af små egendomar, hvilka ej gifva 200 kronor i arrende, hvilken jag tror vara af alla erkänd såsom fördelaktig, utsträckas äfven till sådana egendomar, som gifva 500 kronor i arrende? Det är denna helt enkla sak, som man bör tala om. Jag skall dock följa exemplet af en annan talare, äfven ledamot af Stats-Utskottet, hvilken sade, att frågan var så debatterad, att han ej ville ingå på några detaljer, utan helt kort yrka afslag. Jag skall af samma anledning och, då jag flera gånger förut uttalat mig i frågan, icke heller vidare upptaga tiden utan endast yrka bifall till punkten.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets hemställan i förevarande punkt och sedan på afslag derå, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Ifrågasatt försäljning af vissa kronans egendomar. (Forts.) Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition.

Den, som bifaller 1 punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 46, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—19;
Nej—59.

2 punkten.

Herr Casparsson: Med anledning af Kammararens nyss fattade beslut får jag på den föredragna punkten yrka afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes propositioner, först på bifall till Utskottets hemställan i denna punkt och sedan på afslag derå; och förklarades sistnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

3 och 4 punkterna.

Afslogos hvar för sig på särskilda, af Herr Casparsson framställda yrkanden.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att de ärenden, som under dagens lopp blifvit första gången bordlagda, skulle uppföras främst å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag, hvarefter Kammararen åtskildes kl. 10 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.